

GHENDTSCHÉ TYDINGHEN

Tweemaandelijks Kultureel Tijdschrift van de Heemkundige en
Historische Kring Gent V.Z.W.

10de Jaargang nr. 4

15 juli 1981

Ere-voorzitter : J. Tytgat, ere-notaris
Voorzitter : G. Hebbelynck
Onder-Voorzitter : H. Collumbien
Secretaris : R. Van Geluwe
Penningmeester : A. Verbeke
Ruildienst : Van Geluwe-Eggermont A., Maïsstraat 235, Gent
Secretariaat : Maïsstraat 235
Postrekening : 000-105.04.73-60 - Heemkundige en Historische
Kring Gent, Koggestraat 14, Gent
Lidgeld : 250 fr. per jaar.

INHOUD

Gent in 1876	170
De dichter Rainer Maria Rilke te Gent	187
De Sint-Michielsgilde	196
Alexis Callant	210
De Blijde Intrede van Koning Willem I te Gent in 1815	212
De verloren Kost van de St.-Pietersabdij	214

Bibliotheek en wekelijkse bijeenkomsten : in het Documentatie-
centrum voor Streekgeschiedenis, Convent Engelbertus, Groot Be-
gijnhof, huis nr. 46, Sint-Amansberg : elke zondag van 10 tot 12
uur. (uitgenomen op feestdagen). Gesloten in juli en augustus.

Verantwoordelijke uitgever : G. Hebbelynck, Voorhoutkaai 40, Gent
Elke auteur is alleen verantwoordelijk voor zijn bijdrage.

Uitgegeven met de steun van het stadsbestuur van Gent en van het
Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen

VORIGE JAARGANGEN VAN "GENDTSCHÉ - TYDINGHEN"

Zijn nog verkrijgbaar :

Jaargang 1973 : nrs 9 - 11 en 12

" 1976 : nrs 2 - 3 - 4 - 5 en 6

" 1977 : nrs 1 - 3 - 4 en 5. ook nog volledig

" 1978 : nrs 3 en 4

" 1979 : nrs 1 - 2 - 3 - 4 en 5 - en volledig

" 1980 : nrs 1 - 2 - 3 - 5 en 6 - en volledig

Prijs per afzonderlijk nummer : 40 fr. Volledige jaargang : 200 fr

De tijdschriften kunnen afgehaald worden elke zondag in het Documentatiecentrum. Bij betaling op postrekening gelieve de portkosten bij te voegen : 1 of 2 nummers : 12 fr.

3 of 4 nummers : 25 fr.

meer dan 4 nummers : 30 fr.

Nog verkrijgbaar : onze heruitgaven :

Plattegrond GENT 1641 uit "Flandria Illustrata" 1ste uitgave door HONDIUS - 80 fr.

Plattegrond GENT 1796 door GOETHALS - identiek aan origineel : 100 fr.

GENT IN 1876

Met 1876 komen we in het laatste kwart van de negentiende eeuw. Er komt een versnelling op alle gebieden : nijverheid, economie, handel, verkeerswezen, sociaal leven, politiek, wetenschap. De twintigste eeuw is in voorbereiding en in aantocht. Ook te Gent zal alles snel aanzienlijk veranderen : urbanisatie, grote openbare werken, openbare diensten.

Als inleiding enkele aankondigingen uit de Gazette van Gent.

IN DE KLEINE WINST, KOESTRAAT 8, GENT

Gekleurde zakdoeken van 0,15 F   verkocht aan 0,08 F

Handdoeken zuiver garen van 0,32 F   "   "   0,24 F

Wollen dekens 10:4 van 13 F   "   "   10,00 F

Katoenen dekens van 2 F   "   "   1,50 F

GROTE PRIJSVERMINDERING. NAAIMACHINE SINGER

Prijs : 175 F. 10 % korting voor comptante betaling.

14 maanden krediet; betaalbaar 2,50 F per week.
Bij Derison, Zonnestraat 4, Gent.

TAVERNE RESTAURANT DE BEURS
Koophandelsplaats 10, rechtover het Justitiepaleis.
Diner aan 1,50 F

5 januari : In de herberg De Zalm op de Groentenmarkt werd een peperkoek van 30 kg. met de teerlingen verspeeld. De gelukkige winnares heeft de peperkoek geschonken aan de weesmeisjes.

12 januari : In 1875 werden door de 52 brouwers te Gent 175.600 hl. bier gebrouwen of ongeveer 130 à 140 liter bier per inwoner.

16 januari : Er worden klachten geuit over het reinigen van de straten. "De personen met deze dienst belast zijn afgeleefde en versleten ouderlingen, die met moeite een schop of een bezem kunnen hanteren". Het loon van de straatvegers is nog geen 1,50 fr. per dag.

18 januari : In zijn boek "Schetsen uit mijn Leven" vertelt Pol Verbauwen, dat in de jaren 1874 en 1875 "in de beide weversmaatschappijen verslapping was gekomen". Einde 1875 kwam er een verzoening tussen de Broederlijke Wevers, gesticht in 1857 en de Weversmaat-schappij Vooruit, gesticht in november 1865. "Eenige dagen nadien verhuisden wij onze meubelen en boeken naar Den Duitsch, het lokaal der Broederlijke Wevers" vertelt Pol Verbauwen. Op zondag 18 januari 1876 had een feestzitting plaats. "Van vroeg in den morgen was er eene groote bedrijvigheid in en rond de herberg Den Duitsch. Van alle kanten der stad kwamen wevers en weefsters toegesnelnd om in stoet naar de meeting te gaan die in de zaal Parnassus Houtlei, gehouden werd". (P. Verbauwen). In voornoemd werk kunnen we ook het "Herinneringslied aan de Verbroedering der beide Weversmaatschappijen" geschreven door P. Verbauwen lezen.

I. Op mannen, broeders, vrienden,
En drukt elkaar de hand.
En sluiten wij thans dichter
Een schoonen broederband.
Als wij elkaar bestrijden,
Vergeet het niet, o wee !
't Is voordeel voor ons meesters,
Gij draagt het water naar de zee.

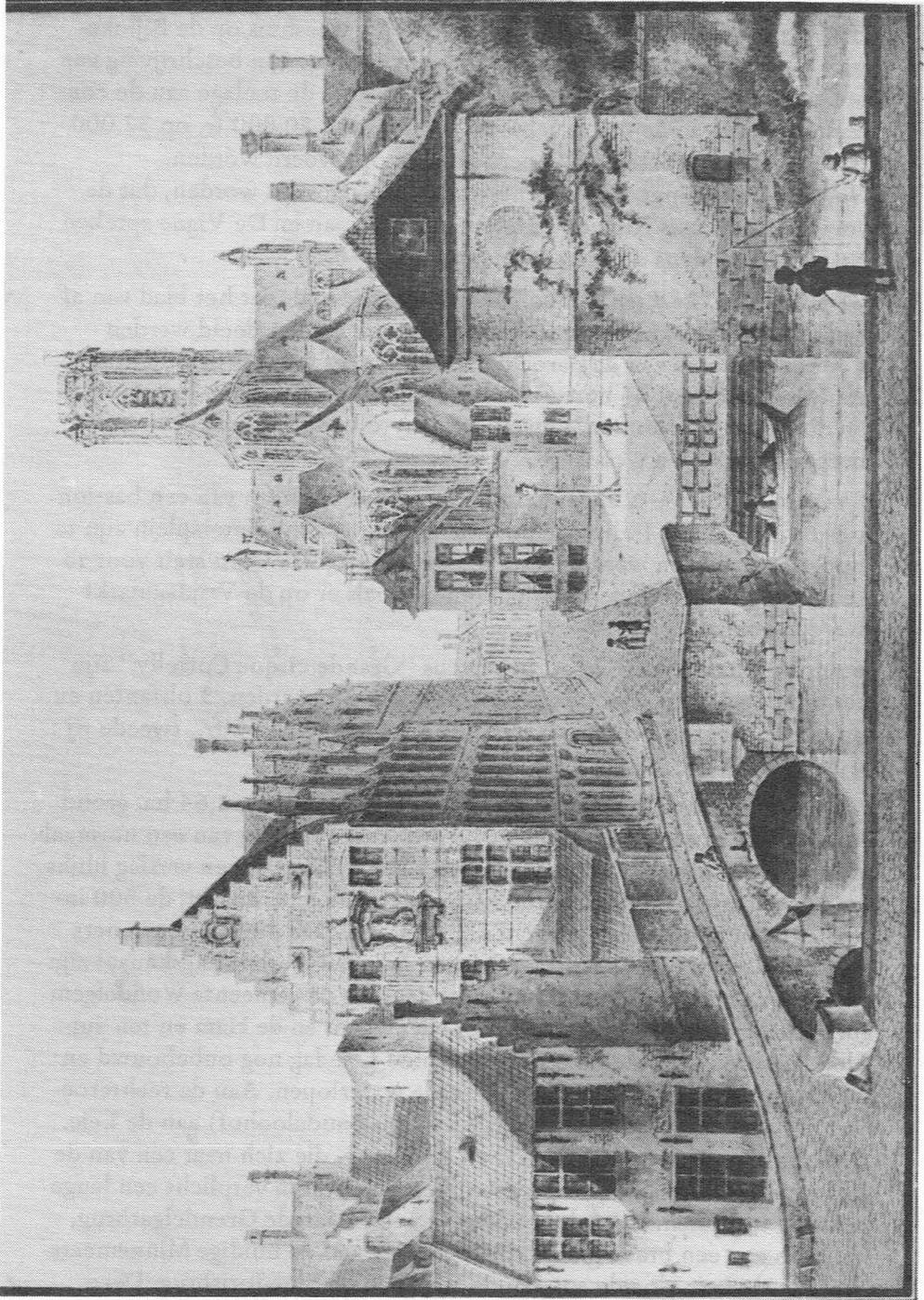
V. Thans zijn wij saâm vereenigd,
Gegroet o blijde dag,
Een nieuw strijd neemt aanvang,

Een strijd met nieuwe kracht.
 Eens halen wij de zege,
 En uit is 't met ons wee,
 Wij roepen met verrukking :
 't Water vloeit nier meer naar zee.

11 februari : De brug aan de Kromme Wal is in gebruik genomen.

14 februari : De gemeenteraad besluit het conservatorium, dat tot heden was ondergebracht in het stadhuis, kant Hoogpoort, over te

brengen naar het oud weeshuis naast het Geeraard Duivelsteen, dat vrij is gekomen door de bouw van een nieuw weeshuis op de Bijlokelaan (nu Martelaarslaan). In het verslag krijgen we een beschrijving van het gebouw. Voor het toneeljaar 1876-1877 zal de toelage aan de concessiehouder van de opera gebracht worden van 20.000 fr. op 32.000 fr. met als voorwaarde, dat opera's zullen opgevoerd worden.

Nog in verband met de gemeenteraad kan aangestipt worden, dat de voertaal het Frans is; slechts Heremans, Dierman en De Vigne spreken Nederlands tijdens de vergaderingen.

24 februari : "Le Bien Public" heeft medegedeeld, dat het blad van af heden slechts huwelijken zal afkondigen, die medegedeeld werden door de pastoors van de parochies en niet meer volgens de inlichtingen verstrekt door de bureau van de burgerlijke stand van het stadhuis en dit om te voorkomen, huwelijken aan te kondigen, die maar enkel burgerlijk gesloten worden.

8 maart : De genie is begonnen met het doen springen van een bastion van de citadel. De Italiaanse populieren op het Sint-Pietersplein zijn te hoog geworden en werden geroid. De Gazette van Gent stelt voor ze te vervangen door rode kastanjabomen, zoals er op de Vrijdagmarkt werden geplant.

6 april : Op de "foor" heeft het circus "Grande cirque Cotrelly" zijn tenten opgeslagen. Het circus beschikt over 55 paarden, 3 olifanten en apen. De toegang bedraagt : stallen : 3 fr., eerste rij : 2 fr., tweede rij : 1 fr.

10 april : Door de gemeenteraad wordt de afstand van 1,64 ha. grond van de citadel aan de staat goedgekeurd voor de bouw van een normaalschool in toepassing van de wet van 29 mei 1866. Uit een verslag blijkt, dat de parochie van Sint-Jozef 3.056 inwoners telt, waarbij de 500 inwoners van het Guislaingesticht zijn begrepen. De duizend bewoners van het deel van de Kerkstraat gelegen over het Verbindingskanaal zijn er echter niet in begrepen, gezien dit deel tot de gemeente Wondelgem behoort. Het stuk grond tussen het Nieuwland en de Ham en ten zuiden begrensd door de linker oever van de Leie lag nog onbebouwd en was doorsneden door een aantal smalle waterlopen. Aan de rechteroever grensde de botanische tuin (de huidige Baudeloohof) aan de Leie. De bewoners van de Sleepstraat en omgeving, die zich naar een van de stations aan de Dampoort moesten begeven, waren verplicht een lange omweg te maken ofwel de trekweg te volgen van de Grendelgatbrug, gelegen aan een brede gracht, die ongeveer aan de huidige Minnemeersbrug in de Leie vloeide tot aan de Ham aan de Sint-Jorisbrug. Deze

trekweg was 's winters onbegaanbaar. De eigenares van het stuk grond kreeg de toelating een straat van twaalf meter breed aan te leggen, de Blekersdijk mits de volgende voorwaarden : a) de straat kosteloos afstaan aan de stad, b) de ophoging van de grond, de aanleg van de rioleering en het opvullen van de grachten op kosten van de eigenares.

De dagorde van de gemeenteraad van 10 april bevatte nog meer.

Door een decreet van de Constituante van 8 juli 1791, van toepassing in ons land na de aanhechting bij Frankrijk, waren alle uitgaven voor kazernement van het leger ten laste van de staat; bij hetzelfde decreet werden al de militaire gebouwen staatseigendom. Door een keizerlijk decreet van 23 april 1810 werden de kazernen, hospitalen, wachthuizen en andere militaire gebouwen teruggegeven aan de gemeenten, die de gebouwen moeten onderhouden en behouden voor hun huidige bestemming. De wet van 22 juni 1873 ontlastte de gemeenten van de uitgaven in verband met het onderhoud van de militaire gebouwen, maar deze gebouwen kwamen terug zonder vergoeding aan de staat. In uitvoering van deze wet besluit de gemeenteraad de volgende gebouwen over te maken aan de staat :

1 de grote cavalerie-kazerne, genaamd Pesthuis

2 de kleine cavalerie-kazerne

3 het groot en klein kwartier van de Kattenberg

4 het militair hospitaal

5 een deel van de Sint-Pietersabdij

6 de gebouwen van het Jezuïetencollege in de Voldersstraat

7 het magazijn voor levensmiddelen in het oud klooster van Sint-Agnes

8 het poedermagazijn bij de Sint-Lievensbrug.

Met uitzondering van de gebouwen van Sint-Agnes en de gebouwen in de Voldersstraat, die een andere bestemming krijgen, blijven de overige gebouwen in gebruik door het leger. Het wachthuis op de Kouter blijft eigendom van de stad. In het verslag lezen we nog : "Depuis plusieurs années l'administration communale avait réussi à exonérer les habitants de la charge de loger des troupes de passage en logeant les miliciens à l'incorporation et en général les militaires de passage à l'étage de la caserne". Een gemeenteraadslid verzoekt het college om tussen te komen om deze toestand te behouden.

De stedelijke begroting, die nu wordt besproken, voorziet een uitgave van 32,000 fr. voor verbeteringswerken op de Kouter : a) er zullen 39 lantaarnpalen met vier armen en vijf gaslichten worden geplaatst, b) er wordt een tweede rij bomen geplant, c) rond de Kouter wordt een voetpad aangelegd, d) er zal een ijzeren kiosk worden gebouwd.

19 april : Gemeenteraadslid Groverman vestigt de aandacht op de Watermolen en op de Apostelstraat "la rue la plus insalubre du quartier

du Bas-Escaut". Deze straat heeft geen riolering. "Les eaux ménagères qui doivent s'épandre dans la rue, s'y corrompent et infectent presque toutes les maisons de cette rue populeuse". Burggrave vraagt aandacht voor de waterbedeling en verklaart verder "Les vidanges se font dans les plus mauvaises conditions; les paysans viennent envahir la ville avant l'heure réglementaire soit sonnée et répandent l'infection dans nos rues". Hij vraagt een nieuwe reglementering, waarbij het ruimen met een zuigpomp zou worden verplicht. Schepen Vermandel antwoordt, dat de sluis op de Schelde aan de Heirnis reeds voltooid is sedert 1867, maar niet werkt (werk uitgevoerd door de staat); de watermolen werkt sedert lang niet meer. Wat betreft de wijk van de Apostelhuizen "le travail dans ce quartier consiste dans la suppression d'une foule de ruelles et dans le relèvement du sol". Beide problemen werden reeds vroeger besproken. De oplossing zal eerst over enkele jaren worden gevonden.

Ook over de stadsharmonie is er discussie. Waelbroeck verklaart : "J'ai entendu jouer à la place d'Armes des pots-pourris où l'on suppléait aux instruments qui manquaient par des coups de pistolet ou d'autres moyens de ce genre. C'est cela qui pervertit le goût musical". Waelbroeck vindt dan ook de uitgave te hoog. Het college wenst de kwaliteit van de concerten te verbeteren en wil de toelage aan de stadsharmonie van 14.000 fr. opvoeren naar 21.000 fr. Waelbroeck vindt de uitgave voor de concerten op woensdag op de Kouter gedurende vier maanden toch te hoog, maar de schepen merkt op, dat de harmonie ook concerten geeft in de Dierentuin en in het Casino, waarvoor beide verenigingen jaarlijks zesduizend frank betalen aan de stad. De gemeenteraad aanvaardt het leg Adolf Sunaert, bestaande uit een reeks etsen, volgens Vanderhaeghen "une collection très remarquable. Sunaert werd geboren in 1826 en was leraar aan de Nijverheidsschool en de Academie.

De stad Gent koopt het "Panoramisch Gezicht op Gent in 1534" samen met twee schilderijen van advocaat Goetgebuer voor 42,000 fr. (blz 388 Gemeentebld). Tevens voorziet de begroting een buitengewone uitgave van 3.000 fr. voor de reproductie van het plan van Herenbaut van 1610.

20 april : Beeldhouwer Isidoor de Brucq heeft het beeld gekapt voor het praalgraf van bouwmeester Minard op het kerkhof van Sint-Amandsberg. Ook de borstbeelden van Minard, Destanberg en Snelaert zijn van I. de Brucq.

29 april : Twee officieren van het kavalerieregiment hebben een burgerlijke begrafenis bijgewoond. Zij krijgen hiervoor een blaam van de

bevelvoerende generaal. Als antwoord op een interpellatie in het parlement keurt de minister van oorlog de houding van de generaal goed. (Het Volksbelang)

1 mei : Er wordt een feest gegeven ter ere van Pauli, Canneel en P. De Vigne, alle drie gedurende vijfentwintig jaar leraar aan de academie.

7 mei : Broodbakkerij Jan De Corte, Groentenmarkt 13. Heropening. Brood tegen 33 centimes.

Hollandsch Heerenkleedingmagazijn, Veldstraat 27 Gent

Kostuum van molton 35 fr.

Kostuum van fijn laken 60 fr.

Overjas 25 fr.

Broek 20 fr.

Op 7 mei werd de katoenspinnersmaatschappij, opgericht in 1857 maar die practisch alle activiteit had gestaakt, opnieuw ingericht onder de benaming "De Spinners van Gent" en met als kenspreuk "Eendracht maakt macht".

13 mei : Heden had de begrafenis plaats van Lodewijk Van Houtte.

22 mei : De gemeenteraad keurt een ordemotie in verband met het kanaal van Terneuzen goed, omdat de conventie met Nederland van 24 juni 1874 nog niet is goedgekeurd door het parlement. Gemeenteraadslid Burggrave merkt op "En tant que ville industrielle, la ville de Gand n'a devant elle qu'un paupérisme effrayant; si elle ne peut s'ouvrir une voie sur l'océan par la grande navigation la ville de Gand est perdue." De raad keurt een uitgave van 4.000 fr. goed als tussenkomst bij de aankoop van zeldzame manuscripten van werken van Hadewijch, Ruusbroec, van Maerlant en Boendael voor de bibliotheek van de universiteit. Deze manuscripten behoorden tot de bibliotheek van prof. Constant Serrure (1805-1872) en berusten thans in de universiteitsbibliotheek. De slagers verkopen voornamelijk vlees op zaterdag en zondag; de veemarkt wordt op vrijdag gehouden, wat nadelig is en wel omdat de aanvoer meestal te gering is met als gevolg hoge prijzen, het slachthuis te veel werk heeft en het geslacht vlees de zaterdag nog niet zo goed is voor verbruik. De gemeenteraad besluit een tweede veemarkt te houden op woensdag en dit vanaf 1 januari 1877. De reden van deze datum ligt in het feit, dat de rechten op de veemarkt verpacht zijn tot einde december en dat de pachter oordeelt, dat hij verlies zal lijden indien nu reeds een tweede marktdag zou worden gehouden.

28 mei : Een kapitein van het 14e linieregiment te Gent werd gedood

in een tweegevecht, dat plaats had in de rijsschool van de krijgsschool te Brussel.

3 juni : De gemeenteraad tekent protest aan bij het parlement, omdat de conventie tussen België en Nederland in verband met het kanaal van Terneuzen werd verworpen door het parlement. Schepen Wagener verklaart : “We hebben om vooruit te gaan en te leven slechts een hulpmiddel : ons werk. We zijn dus gedwongen een fabriek- en handelsstad te zijn, die als dusdanig zich niet kan ontwikkelen dan op voorwaarde rechtstreeks met de zee verbonden te zijn door een brede vaart”.

13 juni : In de provincies Antwerpen, Brabant, West-Vlaanderen, Namen en Luxemburg werden verkiezingen voor het parlement gehouden. De volgende dag hebben er woelingen plaats te Gent. Het eerste legioen van de burgerwacht werd onder de wapens geroepen. Een bataljon werd op de Kouter opgesteld, een tweede bataljon op de Botermarkt.

15 juli : Op het stadhuis wordt een tentoonstelling van schilderijen geopend met werken van Tijdsgadt, Lybaert, Mattelé, Den Duyts, L. Geens, Geirnaert.

26 juli : “Men vent tegenwoordig niet alleen in onze stad de romans van Alex. Dumas, waarin het overspel wordt verheerlijkt, maar de geheele reeks smeerlapperijen, die tot heden de gewone lezing was der Brusselsche nachtridders en trottoirjuffers. De titel alleen van die vuilnis doet een deftige mensch walgen.” (uit het Fondsenblad)

27 juli : De zusters Kapucinessen van Merendree zijn maandag 24 juli in hun nieuw klooster op de Keizersvest aangekomen. De kapel en het klooster gebouwd in neo-gotische stijl zijn het werk van bouwmeester Flor. Van Varenbergh. (zie : Godsdienstige Week voor Vlaanderen 28.7.1876)

6 augustus : Ezelinnenmelk.

Te bekomen allerbeste ezelinnenmelk bij Francies Raes, huurhouder te Merelbeke.

18 augustus : In de Gazette van Gent lezen we : “De waterloop achter de Brabantdam ligt te stinken dat het ondraaglijk is. Nu het water zo laag is, kan men zien, dat er gezinnen zijn, die verkiezen hun vuilnis in het water te werpen in plaats van aan de “mestpacht” te geven. Wanneer zal eindelijk de Brabantdam verbreed worden”. Hier moeten we bemerken, dat de Brabantdam een staatsbaan was, waardoor dit probleem buiten de bevoegdheid lag van de gemeenteraad.

STAD GENT. FEESTEN DER PACIFICATIE

De Burgemeester der stad Gent,

Le Bourgmestre de la ville de Gand,

Willende, ter gelegenheid der uitgangen van den historischen stoet der Pacificatie van Gent, welke zullen plaats hebben den 3, 5 en 10 September, de noodige maatregelen van politie nemen met het inzicht de goede orde te handhaven en de ongevallen te vermijden, welke zouden kunnen plaats hebben door den grooten samenloop van volk op den doortocht van den stoet;

Voulant, à l'occasion des sorties du cortège historique de la Pacification de Gand, qui auront lieu les 3, 5 et 10 septembre, prendre les mesures de police nécessaires en vue de maintenir le bon ordre et de prévenir les accidents qui pourraient avoir lieu par suite de grands rassemblements de monde sur les parcours du cortège;

BESLUIT :

ARRÊTE :

Art. 1. Gedurende de dagen van 3, 5 en 10 September, zal de omloop der rijtuigen en allerlei voertuigen verboden zijn, te beginnen van een uur namiddag op de straten en plaatsen gelegen op den doortocht van den stoet.

Art. 1. Pendant les journées des 3, 5 et 10 septembre, la circulation des voitures et véhicules de toute espèce sera interdite, à partir d'une heure de relevée dans les rues et places situées sur le parcours du cortège.

Art. 2. Het publiek wordt uitgenoodigd niet te blijven stilstaan op de voetpaden in de smalle straten, op de bruggen, alsmede op den omkeer en aan de hoeken der straten welke den stoet doorloopt en voornamelijk op de volgende plaatsen :

Art. 2. Le public est invité à ne pas stationner sur les trottoirs dans les rues étroites, sur les ponts, ainsi que dans les courbes et aux tournants des rues traversés par le cortège et notamment aux endroits suivants :

Eersten uitgang.

Het voetpad op St. Pietersnieuwstraat recht over de Bagattestraat.

Het voetpad op den hoek der Lammerstraat, huis Mortier.

De Veldstraat, van aan de kleine Koornmarkt tot aan de Bennesteeg.

Première sortie.

Le trottoir rue neuve St Pierre en face de la rue des Baguettes.

Le trottoir au coin de la rue de l'Agneau, maison Mortier.

La rue des Champs, depuis le petit marché aux Grains jusqu'à la rue des Vanniers.

Tweeden uitgang.

Het voetpad recht over de Bagattestraat.

Het voetpad op den hoek der Lammerstraat, huis Mortier.

De Marjoleinstraat.

Het voetpad op St. Pharaïldis-plaats langs het oud Gravenkasteel.

De Hoogezonnestraat.

De voetpaden t'einde den Begijnegracht en de Hoogstraat en het begin der Brugschepoortstraat.

Deuxième sortie.

Le trottoir en face de la rue des Baguettes.

Le trottoir au coin de la rue de l'Agneau, maison Mortier.

La rue Magelein.

Le trottoir place Ste Pharaïlde du côté du vieux château des Comtes.

La rue Haute du Soleil.

Les trottoirs à l'extrémité du fosse Ste Elisabeth et de la rue Haute et à l'entrée de la rue de la porte de Bruges.

Derden uitgang.

De Veldstraat, van aan de Bennesteeg tot aan de kleine Koornmarkt.

De voetpaden aan het begin der St. Salvatorstraat.

De voetpaden aan het begin der Goudstraat tot aan de oude Vest.

De voetpaden der roode Torenstraat.

De voetpaden aan het begin der Koningstraat tot aan de Kammerstraat.

De Marjoleinstraat.

De Koestraat.

Art. 3. Het is verboden het gedrang kleine kinderen te dragen.

Art. 4. De omloop der rijtuigen en andere voertuigen mag hernomen worden eene uur na den doortocht van den stoet.

Gedaan ten stadhuiſe, den 31 Augusti 1876.

Troisième sortie.

La rue des Champs, depuis la rue des Vanniers au petit marché aux Grains.

Les trottoirs à l'entrée de la rue St Sauveur.

Les trottoirs à l'entrée de la rue d'Or jusqu'à la rue du vieux Rempart.

Les trottoirs de la rue de la Tour Rouge.

Les trottoirs à l'entrée de la rue Royale jusqu'à la rue des Peignes.

La rue Magelein.

La rue aux Vaches.

Art. 3. Il est défendu de porter dans la foule des enfants en bas âge.

Art. 4. La circulation des voitures et autres véhicules sera rétablie une heure après le passage du cortège.

Fait à l'hôtel de ville, le 31 août 1876.

Graaf DE KERCHOVE.

COMTE DE KERCHOVE.

Gent, drukkerij C. Annoot-Bræckman.

Bij graafwerken aan de Watermolenbrug werden twee grafzerken ontdekt. Ferd. Vanderhaeghen, bibliothecaris van de universiteit, heeft de opschriften doen optekenen.

1 september : De boter gold heden ter markt van 3,90 fr. tot 4 fr. het kg., de eieren van 2,45 fr. tot 2,50 fr. de 26.

Voor de Pacificatiefeesten te Gent in 1876 : zie Gendtsche Tydinghen blz. 161 jg. 1976.

10 september : Te Gent wordt het vijfde congres van de Belgische Onderwijzersbond gehouden. Op 11 september werd in het Casino een groot turnfeest ingericht, waaraan de maatschappijen La Gantoise, de Gymnastische Volksmaatschappij en de Vrijheidsliefde meewerkten. Op 12 september had een banket plaats : het was te Gent de eerste maal, dat dames aan een banket deelnamen.

21 september : De nieuwe kerk O.L.V. Lourdes te Slootendries is bijna voltooid.

1 oktober : Estaminet In den Vos
Lange Violettenstraat 68 Gent

Te bekomen : alle zondagen en maandagen : goede portie konijn met een glas bier. Prijs : 70 centimes.

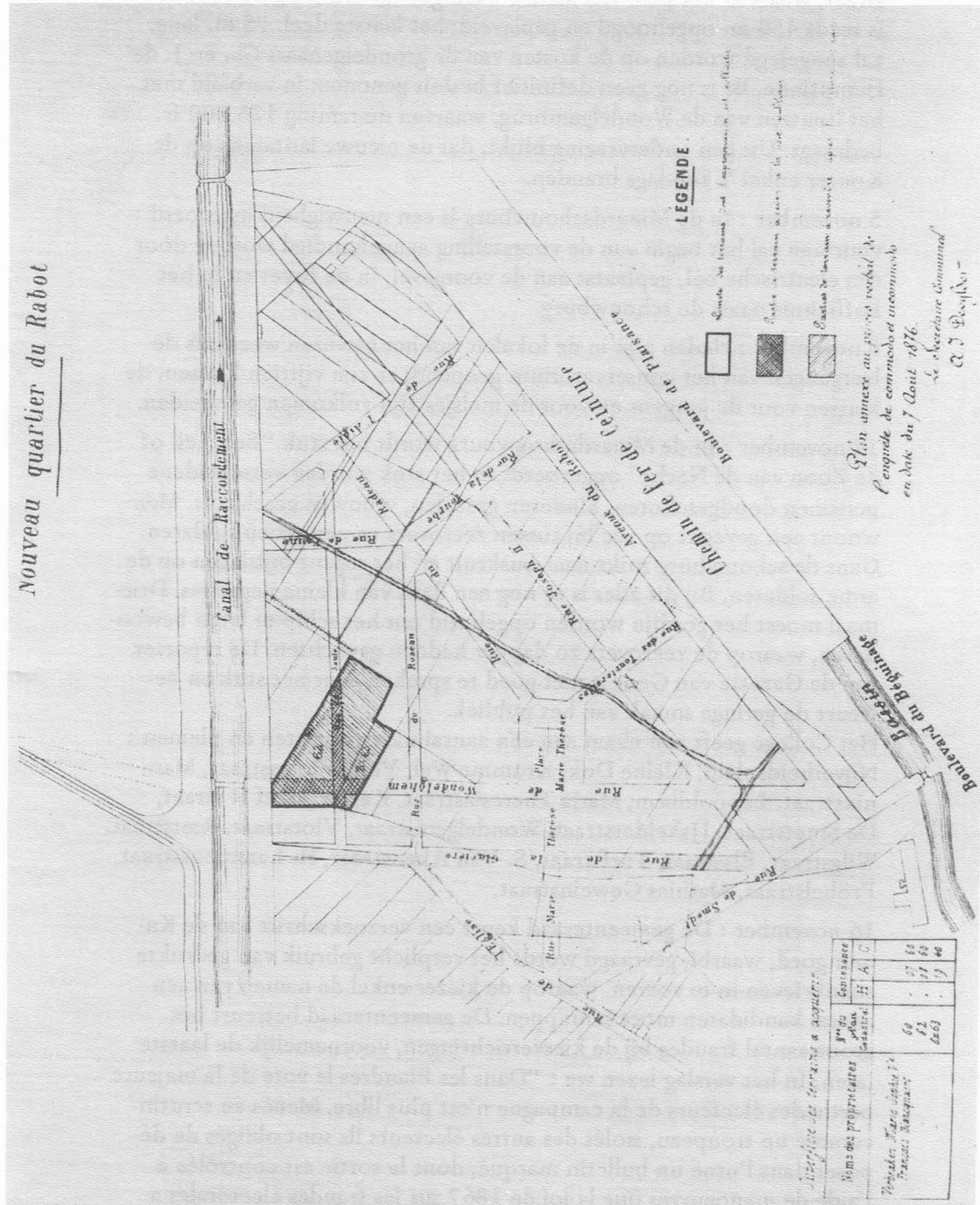
3 oktober : Men werkt ijverig aan de voltooiing van een nieuw restaurant in de Korte Meir. Dit restaurant zal het grootste zijn van Gent. Zijn inwendige versiering is in Moorse trant. Men kan reeds het plafond bewonderen, dat rijk is aan kleuren en door twee palmbomen zal ondersteund worden. Er zijn ook grote zalen voor vergaderingen en banketten. De ligging is uitmuntend naast de maatschappij La Concorde.

8 oktober : Sedert enige tijd zijn in de katholieke kring van onze stad, alsook in de hotels en koffiehuisen, waar meest katholieken vergaderen, bussen geplaatst voor het inzamelen van de katholieke schoolpenning. (Fondsblad)

Op initiatief van D. Roels, H. Sels en A. Siffer werd op 17 oktober 1876 te Gent een maatschappij opgericht met het doel het katholiek volksonderwijs te ondersteunen en voor titel had "De Katholieke Schoolpenning". Erevoorzitter was W. Verspeyen, A. Siffer was de algemene secretaris. Sedert enkele jaren was te Gent een andere vereniging "L'Avenir" werkzaam, die tot doel had het lekenonderwijs te bevorderen.

24 oktober : De gemeenteraad keurt de aanleg goed van drie straten tussen de Blaisante Vest en het Verbindingskanaal. Van de Wondelgem-

Nouveau quartier du Rabot

LÉGENDE.

- Parcelle de terrain sans appropriation et affectation
- Parcelle de terrain affectée à la voie publique
- Parcelle de terrain à affecter à la voie publique

Plan annexé au procès verbal de
l'enquête de commodo et incommodo
en date du 7 Août 1876.

de l'échelle communale
A. J. Peyskens

Situations et terrains à acquérir

Noms des propriétaires	N ^o du plan cadastral	Cotisations		
		H	A	C
Verstraëte, Janssens & Co	69	07	60	
Francis, Manquart	82	07	60	
	6263	17	40	

straat, waarvan het plan van aanleg werd goedgekeurd op 26 mei 1874, is reeds 450 m. opgehoogd en geplaveid; het laatste deel, 75 m. lang, zal aangelegd worden op de kosten van de grondeigenaars Ch. en J. de Hemptinne. Er is nog geen definitief besluit genomen in verband met het bouwen van de Wondelgembrug, waarvan de raming 125.000 fr. bedraagt. Uit een ondervraging blijkt, dat de nieuwe lantarens op de Kouter enkel 's zondags branden.

5 november : In de Minardschouwborg is een nieuwigheid ingevoerd : voortaan zal het begin van de voorstelling aangekondigd worden door een elektrische bel, geplaatst aan de voorgevel, in de foyer en in het koffiehuis naast de schouwborg.

6 november : Heden zijn in de lokalen van het gewezen weeshuis de leergangen van het conservatorium geopend; er zijn vijftien klassen, de klassen voor de jongens en voor de meisjes zijn volkomen gescheiden.

12 november : In de Minardschouwborg wordt het stuk "Ben Leil of de Zoon van de Nacht" opgevoerd. In het stuk worden verscheidene personen doodgeschoten, kinderen gestolen, vrouwen geschaakt. Men woont een gevecht op zee bij tussen zeerovers en een groep soldaten. Gans de schouwborg ruikt naar buskruit en het regent bijlslagen op de arme soldaten. Bij dit alles is er nog een dans van kleine negertjes. Drie-maal moest het gordijn worden opgehaald om het schip te laten bewonderen, waarop de zeerovers zo dapper hadden gevochten. De reporter van de Gazette van Gent is niet goed te spreken over het stuk en be-treurt de geringe smaak van het publiek.

Het College geeft een naam aan een aantal nieuwe straten en pleinen : Nijverheidsplein, Kleine Dok, Kromme Wal, Verbindingsstraat, Mar-nixstraat, Leopoldlaan, Maria Theresiastraat, Keizer Jozef II straat, De Smetstraat, IJskelderstraat, Wondelgemstraat, Vlotstraat, Rietstraat, Wilgstraat, Elsstraat, Turfstraat, S. Van Akenstraat, H. Lammensstraat, Fröbelstraat, Mathias Geweinstraat.

16 november : De gemeenteraad keurt een verzoekschrift aan de Ka-mer goed, waarbij gevraagd wordt het verplicht gebruik van gedrukte stembrieven in te voeren, waarop de kiezer enkel de namen van een aantal kandidaten moet schrappen. De gemeenteraad betreurt het groot aantal fraudes bij de kiesverrichtingen, voornamelijk de laatste jaren. In het verslag lezen we : "Dans les Flandres le vote de la majeure partie des électeurs de la campagne n'est plus libre. Menés au scrutin comme un troupeau, isolés des autres électeurs ils sont obligés de dé-poser dans l'urne un bulletin marqué, dont la sortie est contrôlée à l'aide de manoeuvres que la loi de 1867 sur les fraudes électorales a

BANQUET OFFERT

PAR LE

DEMI-ESCADRON DE

CAVALERIE

A SON COMMANDANT

MONSIEUR

EUGÈNE LIPPENS.

E

Le 26 Novembre 1876.

MENU

Huitres Royales.
Potage bisque d'écrevisses.
Boudins Richelieu.

Turbot sauce princière.
Filet mignon à la Napolitaine.

Chapons De midoff.
Epigrammes d'agneau Renaissance.
Coq de Bruyère à la Régence.
Rôti de foies gras en belle vue.

Petits pois à l'anglaise.
Selle de chevreuil Grand Veneur.
Bécassines bardées aux croûtons.

Groupe de Houards Mayonnaise.
Gâteau de Savoie?
Gâteau Duchesse.
Glaces à la Vanille.
FRUITS-DESSERT.

HOTEL DE LA POSTE

N. Heins, Lith. Gand.

CIVIQUE DE
GARDE GAND

HASSEURS CLAIRES.

MENU
du
10 Décembre 1876.

- Huitres Royales.
- Potage Tapioca.
- Turbot sauce princière.
- Filet de boeuf renaissance.
- Poulardes du Mans Lyonnaise.
- Grenadins de veau Toulouse.
- Chevrouil sauce St. Hubert.
- Faisans d'Ecosse Croûtons.

Gâteau Chasseur.

FRUITS, DESSERT.

HÔTEL DE LA POSTE

VINS

- Vin blanc.
- Grave 4.
- Vin de Bordeaux.
- S. Emilien 3
- S. Estéphe 4
- S. Julien (vieux) 5
- Château Margaux
- Vin de Bourgogne.
- Nuits 6.
- Richebourg 7.
- Champagne.
- Mumm Sillery 8
- Impérial S. Marvaux 10
- Pommery & Greno
(Caré Blanche) 10

Lith. H. Reims à Gand.

été impuissante de réprimer”.

18 december : De gemeenteraad bespreekt de toestand van de bomen op de Kouter. De linden werden vijftig jaar geleden geplant en het wordt tijd ze te vervangen. Er werd een commissie gevormd, waarin Verschaffelt, Burvenich, Hofman en Van Hulle zetelen. Tijdens de bespreking merkt het gemeenteraadslid Dierman op “Moi aussi je suis un arbre et même un gros arbre, mais je me porte bien, parce que je m’arrose en temps utile”. Er wordt besloten de grond rond de bomen te verbeteren, de grond regelmatig te besproeien, de bomen behoorlijk te snoeien. Over twee tot drie jaar zal dan een definitief besluit worden genomen.

De gemeenteraad bespreekt ook een reglement op de danszalen en dit omdat “le nombre de ces cabarets ne faisant que s’accroître” en “compromettant à un haut degré la moralité des jeunes gens des deux sexes ou plutôt des enfants qui les fréquentent en grand nombre”. Er wordt echter nog geen besluit genomen.

22 december : In de troonzaal op het stadhuis wordt een “Engels kiesbureau” tentoongesteld. Het bestaat uit vier afgesloten hokjes, waarin de kiezers op een gedrukte stembrief met de namen van de kandidaten, met een kruis de kandidaten aanduiden, voor welke ze stemmen. In de herberg “De Ploeg” op de Koornmarkt is een zolder gebruikt als bewaarplaats voor granen ingestort.

28 december : De rechten op de veemarkt worden verpacht voor 25.175 fr. voor het jaar 1877.

30 december : In de herberg “De Teerlingbak” in de Barrestraat werd een nieuw toneelgezelschap “Het Van Peene’s genootschap” opgericht. De eerste voorstelling zal plaats hebben in de zaal Thalia op het Sint-Pietersplein; het blijspel “Het bevallig Strijkmeisje” van Stappaert zal worden opgevoerd.

In mei 1876 veranderde “Het Leesgezelschap” opgericht in 1860 door de Broederlijke Wevers zijn naam in “Vrijzinnige Werkmansbibliotheek” en werd thans toegankelijk voor al de werklieden. In de zaal Polka in de Vanderdonckdoorgang was in september 1874 een meeting gehouden, waar Van Beveren, Paul De Witte en P. Verbauwen het woord hadden gevoerd over vrouwen- en kinderarbeid. Op deze meeting was Edward Anseele (geboren in 1856) aanwezig als toeschouwer. Op zondag 21 september 1874 werd E. Anseele lid van de Internationale te Gent. Alras wordt Anseele een vurig propagandist. Op initiatief van Louis Bertrand werd op 10 december 1876 te Brussel een congres gehouden met twee punten op de dagorde : regeling van de

STAD GENT

HISTORISCHE STOET

DER

PACIFICATIE VAN GENT

Het Stedelijk Bestuur der stad Gent laat weten, dat meer dan **1000 costumes** en meer dan **700 Wapens**, die gediend hebben in den historischen stoet der Pacificatie van Gent, te koop staan.

Te beginnen met Maandag 25 December, zijnde Kerstdag, zullen die voorwerpen voor het publiek *gedurende veertien dagen*, tentoongesteld blijven, in de groote Gothische Benedenzaal van het Gentsche Stadhuis.

Allen zullen met hunnen prijs aangetekend staan. Men zal ze gedurende den ganschen tijd, dat de tentoonstelling open blijft, mogen aankopen en aanstonds laten wegdragen. Eene geëvenredigde prijsvermindering zal aan de koopers vergund worden voor alle aankopen in eens gedaan en het cijfer van 100 frank overtreffende. Alle prijzen zullen vast en onveranderlijk zijn.

Al deze costumes en wapens werden zorgvuldig nagebootst naar speciemens van den tijd, bewaard in het Koninklijk Rijksmuseum der Hallepoort te Brussel, in het Stedelijk Museum van Gent en in bijzondere cabinetten; ofwel naar teekeningen der XVIe eeuw, gevonden in de kostbare verzameling van handschriften en drukwerken van de Bibliotheek der Gentsche Hoogeschool. Deze costumes en wapens werden allen vervaardigd onder het toezicht der heeren G. Den Duyts en Julius Van Biesbroeck, kunstschilders, en des heeren Wante, beeldhouwer.

De heer Billocq, gewezen costumier van den grooten Stadsschouburg van Gent, is met het Bestuur der verkoopting gelast.

Overzicht van eenige prijzen.

Ned. landsche edellieden (mantel, wambuis, broek, tricoot en hoofddeksel. Suwcel en satijn). . . . . 10 à 15 frank.

Schepenen en rechtens (overkleed, broek, hoofddeksel, met of zonder tricoot). . . . . 10 fr.

Ridderijlers (mantel, overkleed, kousen, hoed) . . . . . 6 frank.

Ned. landsche burgermeesters (wambuis, broek, mantel, tricoot en hoofddeksel) . . . . . 6 fr.

Nazobanten (wambuis, mantel, hoed, broek en tricoot). . . . . 7 frank.

Spaansche soldaten (overkleed, broek, hoofddeksel, met of zonder tricoot). . . . . 3 à 15 fr.

Inquisitoren (witte malsen en witte overkleeden). . . . . 25 fr.

Vandrijfs (wambuis, broek en hoofddeksel). . . . . 4 fr.

Ranzinblazers (kasuifel, wambuis, broek en tricoot). . . . . 15 frank.

Tranvalleurs en pijpers (wambuis, broek, hoofddeksel en sluijer) . . . . . 10 frank.

Ned. landsche soldaten (wambuis, broek, tricoot hoofddeksel). . . . . 6 frank.

Poederbidders (overkleed, broek en tricoot). . . . . 3 frank.

WAPENS: *Harngassen* (búrst- en rugveer), 6 frank. — *Helmen* (5 verschillende vormen), fr. 1 50 en 2 frank. — *Schietbussen*, fr. 4 50. — *Lansen* (3 soorten), fr. 2 50. — *Helmbaarden* (3 soorten), fr. 2 50. — *Schilden* (met prachtige Renaissance-ornamenten, afgeliet van het Museum der Hallepoort). . . . . 6 frank. — *Deggen voor ruiters*, 3 fr. — *Deggen voor voetvolk* 2 frank. — *Poederbussen*, fr. 6 50.

Gent, drukkerij C. Annoot-Braeckman.

kinderarbeid en stichting van een "union ouvrière". Van Beveren zat de vergadering voor, terwijl Anseele fungeerde als tolk. Op het congres kreeg de Gentse afvaardiging opdracht een programma tot stichting van een socialistische werkliedenpartij op te stellen en een congres voor te bereiden, dat op Pasen 1877 te Gent zou worden gehouden.

Op 12 september werd te Brussel het internationaal geografisch congres gehouden met als opdracht de middelen te bestuderen, die dienen genomen te worden om het zwarte vasteland voor Europa open te stellen en de gesel van de slavernij uit te roeien. Er werd een Uitvoerend Comité van de Internationale Afrikaanse Vereniging opgericht onder het voorzitterschap van koning Leopold II. Het was de eerste voorzichtige stap tot de vorming van een koloniaal rijk.

Op wereldvlak verloopt 1876 kalm : koningin Victoria (1819-1901, koningin sedert 1837) neemt de titel van keizerin van Indië; terwijl ontdekt H. Schliemann de beroemde graven van Mykene; H. Stanley (1841-1904) maakt zijn tweede reis door Centraal Afrika en vaart de Kongostroom af (in 1871 had hij Livingstone teruggevonden aan het Tanganika-meer). Lombroso heeft zijn boek "De misdadige mens" gepubliceerd en in Bayreuth wordt het Festspielhaus geopend met de eerste volledige uitvoering van de Ring der Nibelungen van R. Wagner. In Frankrijk overlijdt Georges Sand (1804-1976). Alexander Graham Bell (1847-1922) maakt de eerste bruikbare telefoon.

M. STEELS

DE DICHTER RAINER MARIA RILKE IN GENT (1)

Moet ik nog de loftrumpet doen schetteren over de duitssprekende Oostenrijks-Tsjechische dichter Rainer Maria Rilke ?

In 1981 is het 75 jaar geleden, dat hij naar ons land is gekomen, meer bepaald naar West- en Oost-Vlaanderen.

Heel wat over Rilkes reis in Vlaanderen steunt op veronderstellingen omdat zijn oponthoud bij ons, toen de 31-jarige lang niet zijn beroemdheid als dichter had verworven, ongemerkt is voorbijgegaan. "Mijn vader maakte de reis door België met mijn moeder en mij alleen", schreef mij wijlen zijn dochter Ruth op 23 augustus 1947. Ik zou de "Vlaamse uitstap" van de dichter (want tenslotte is het niet meer geworden) willen situeren in een periode van zijn eenzame leven, toen hij er weer helemaal onder lag.

Hoe fier had hij niet aan onze Pol de Mont geschreven, dat hij over veertien dagen naar Parijs zou vertrekken om er de voorstudie van een boek over de beeldhouwer Rodin, dat hij moet schrijven, te maken, "een werk dat ik met kloppend hart en trillende handen, maar vol gloeiende vreugd tegemoet zie !" (2)

Met wat een nog groter enthousiasme was hij particulier secretaris van Rodin geworden, bij wie hij van omstreeks september 1905 tot 10 mei 1906 in diens Villa des Brillants te Meudon, Val Fleury (bij Parijs) zal wonen. Toen was de onverwachte breuk tussen beiden gekomen wegens het openen en beantwoorden van twee zgn. persoonlijke brieven van Thyssen en Rothenstein gedurende Rodins afwezigheid (3). De dichter voelde zich meer gekrenkt dan bedroefd, maar voornaam punt : hij stond op de keien zonder enige bron van inkomst. Laten wij dus aannemen, dat de schok die het plotselinge weggestuurd worden aan Rilkes zelfgevoel had gegeven, hevig moet zijn geweest, maar toch niet diep, wijl zijn vriendschap met de beeldhouwer spoedig steviger dan ooit zal worden. Zal hij trouwens niet de *Neue Gedichte* (1908) opdragen *A mon grand ami Auguste Rodin ?* (4)

Op de koop was zijn vader gestorven zonder een vermogen na te laten. De geldelijke steun, die hij en de zijnen tot dan toe van hem hadden gekregen, viel dus ook weg. Indien men nu weet, dat Rilke, alhoewel in invloedrijke maar toch heel beperkte kring was gekend en gewaardeerd, niet van de honoraria van zijn werken kon leven en niet aan journalistiek wilde doen om in het onderhoud van zijn jonge gezin te voorzien (2), moet men geredelijk toegeven, dat zijn toestand meer dan hachelijk was (5).

Op dat kritieke moment kwamen, zoals altijd, vrienden hem ter hulp : hij werd met zijn familie door de hem genegen Karl von der Heydt naar Godesberg uitgenodigd en nadien door gravin Luise Schwerin op haar slot Friedelhausen bij Lollar in Hessen.

De dichter verkoos van Parijs over België naar Godesberg te reizen. Die reisroute was gewis geen gril van hem. Het staat vast, dat het op aansporen van zijn vriend Emile Verhaeren is geweest, met wie hij in november 1905 kennis had gemaakt. Deze had hem veel over Vlaanderen, de Vlaamse mensen en hun gebruiken verteld. Ook Rodin, die lang in België had gewoond en gewerkt, zal hem op een en ander gewezen hebben.

Vooreerst denkt Rilke aan Amsterdam om er de toen gehouden Rembrandtfeesten bij te wonen (6). Maar dat idee geeft hij al een week later op om zijn aandacht op Bretagne toe te spitsen (7). Tenslotte wordt het, na wikken en wegen, een hoekje van ons land (7).

Hebben Verhaeren, beeldhouwer met het woord, en Rodin, beeldhou-

wer in steen, hem zéker concrete aanwijzigingen gegeven voor zijn reisje naar Vlaams-België, toch mogen wij niet vergeten, dat in de faam van onze oude steden voor hem, gelijk voor ieder gecultiveerd mens, een sterke prikkel lag.

En is daar niet de hoop in onze mensen en monumenten aanleiding te vinden voor het vervolledigen van zijn *Neue Gedichte*, waaraan hij op dat ogenblik werkt ?

Daar is bovendien de mening van wijlen Prof. Dr. H. Uyttersprot : “Rilkes nood aan eenzaamheid, de in sommige levensperioden volstrekt dominerende, die zelfs naar iets als escetische wereld – en mensenvlucht heeft geleid en die, behalve later te Meuzot, nog het meest bevredigd werd in Parijs.” (8)

Tenslotte moet zijn vriend de schilder Vogeler hem reeds in 1900 over Vlaanderen hebben gesproken. “Vogeler is weer in Adick... Hij is er een meester in om mensen kort en bondig, met kleuren, woorden of in gesprek, te karakteriseren. Van overal vertelt hij : van Brugge en Napels, van Parijs en München, van Düsseldorf en Amsterdam...” (9).

Wat er ook van zij, Rainer Maria Rilke stapte op 28 of 29 juli 1906 in Veurne af in het oude gasthof *La Noble Rose* (10), waar hij tot 4 augustus zou gebleven zijn, met een daguitstapje naar Oostende en bezoeken aan Ieper en Nieuwpoort (11). Van 5 tot 13 was hij met vrouw en kind te Oostduinkerke in het Grand Hôtel, op de 14de in het *Panier d'Or* te Brugge en op 15 en 16 augustus in Gent om nog dezelfde avond naar Keulen door te reizen.

Op 14 augustus schrijft hij vanuit Brugge aan baron Uexküll : “Veurne, Ieper waren zeldzaam, Brugge is veel en nu komt nog Gent...” (12). Wanneer hij precies in de stad der Artevelden arriveerde en er vertrok, is niet meer te achterhalen, zoals het insgelijks een open vraag blijft waar hij gelogeerd was. Maar hij was in Gent op 15 augustus 1906, getuige het enige, maar monumentale gedicht dat hij aan deze stede wijdde onder de titel *Die Marien-Prozession (Gent)* (13), “een gedicht, schrijft H. Uyttersprot (14), dat overbruist van vol – en niet meer uitsluitend verborgen – leven, van kleur, klank, beweging. Rilke toont er zich bekwaam “mit nett fünf Sinnen” (met alle vijf zijn zintuigen) dit leven te ondervangen... en het toch weer te verrijken met de bij hem nergens ontbrekende toegift van het vreemde.”

Die Marien-Prozession (Gent)

Aus allen Türmen stürzt sich, Fluss um Fluss,
hinwallendes Metall in solchen Massen
als sollte drunten in der Form der Gassen
ein blanker Tag erstehn aus Bronzeguss,

an dessen Rand, gehämmert und erhaben,
zu sehen ist der buntgebundne Zug
der leichten Mädchen und der neuen Knaben,
und wie er Wellen schlug und trieb und trug,
hinabgehalten von dem ungewissen
Gewicht der Fahnen und von Hindernissen
gehemmt, unsichtbar wie die Hand des Herrn;

und drüben plötzlich beinah mitgerissen
vom Aufstieg aufgeschreuchter Räucherbecken,
die fliegend, alle sieben, wie im Schrecken
an ihren Silberketten zern.

Die Böschung Schauender umschliesst die Schiene,
in der das alles stockt und rauscht und rollt :
das Kommende, das Chryselephantine,
aus dem sich zu Balkonen Baldachine
aufbäumen, schwankend im Behang von Gold.

Und sie erkennen über all dem Weissen,
getragen und im spanischen Gewand,
das alte Standbild mit dem kleinen heissen
Gesichte und dem Kinde auf der Hand
und knien hin, je mehr es naht und naht,
in seiner Krone ahnungslos veraltend
und immer noch das Segnen hölzern haltend
aus dem sich gross gebärdenden Brokat.

Da aber wie es an den Hingeknieten
vorüberkommt, die scheu von unten schau,
da scheint es seinen Trägern zu gebieten
mit einem Hochziehn seiner Augenbraun,
hochmütig, ungehalten und bestimmt :
so dass sie staunen, stehn und überlegen
und schliesslich zögernd gehn. Sie aber nimmt,

in sich die Schritte dieses ganzen Stromes
und geht, allein, wie auf erkannten Wegen
dem Glocken donnern des grossoffenen Domes
auf hundert Schultern frauenhaft entgegen.

Voor hen die het Duits niet of niet genoeg machtig zijn om die dan

toch moeilijke verzen te verstaan, moge hier de vertaling van J. L. de Belder volgen (15) :

Maria-processie (Gent)

Uit alle torens stort zich, vloed na vloed,
zwaar-stromende metaal, in zulke mate
als moest daaronder in de vorm der straten
een blanke dag uit bronsgietsel ontstaan

tussen wiens randen, behamerd of verheven,
is te aanschouwen dan een bontgebonden stoet
van frele meisjes en van nieuwe knapen,
en hoe hij golven sloeg en stuwde en droeg,
omlaaggehouden door het ongewisse
gewicht der vaandels en door hindernissen,
onzichtbaar als Gods hand, tot staan gebracht;

en boven, plotseling, haast meegeheven
door 't stijgen der gezwaaide wierookvaten
die vliegen, als geschrokken, alle zeven,
en rukken aan hun zilveren kettingdraden.

De hagen van de kijkers zijn de sporen
waarlangs dit alles ruist en stokt en rolt :
het komende, het chryselefantijne
der als balkons geheven baldakijnen
met hun behangsels, zwijmelend van goud.

En zij herkennen boven al dit witte
gedragen en in Spaans gewaad
het oude beeld dan, met het klein, verhitte
gezicht, en dat het kindje draagt,
en knielen neer, hoe meer het nadert, nadert —
onder zijn kroon én argeloos én ouder,
en altijd met het houterig gebaar
dat zegent uit het weids geplooid brokaat.

Wanneer het echter aan de neergeknielden,
die schuw naar boven kijken, voorbijgaat,
schijnt het zijn dragers plots gebiedend iets te zeggen
hoogmoedig en met opgetrokken wenkbrauwogen, zó
(kordaat,

Klein Begijnhof. O.-L.-Vrouwprocessie op 15.8.1906.

dat zij niet verderstappen, maar verbaasd gaan overleggen,
eer het dan dralend tóch weer verder gaat.

Zij echter neemt het stappen van die hele stroming
op in zichzelf, en gaat geheel alleen,
op honderd schouders vrouwelijk gedragen,
naar 't klokgedonder van de open dompoort heen.

Was Veurne, spijt de drukte van het kermisgedoe, voor Rilke geweest het lege, het beheerst-zijn door plumpe torens, Brugge de onwerkelijkheid en de ingetogenheid waarop men zich moet voorbereiden – Gent geeft hem (wie zou het verwachten ?) uitbundigheid, pracht en praal die de areligieuze dichter in zijn Processie gesynthetiseerd heeft.

Dr. H. Uyttersprot heeft het gedicht juist gekarakteriseerd wanneer hij er als volgt over schrijft : “Die verzen “stürzen”, neen “überstürzen sich” in een stroom, die over syntaktische snijdingen heenschiet, beelden en klanken door elkaar doet rollen en eerst na drie strofen even verpoost, maar dadelijk weer voortwil en zelfs na de éniige werkelijke inkerving, het slot van de vierde strofe, opnieuw met een “und” aanzet. Toch jagen de laatste strofen niet meer; zij schrijden stiller, statiger voort met hun vele, uiteraard dralende participia praesentis, die voortaan de gang beheersen. Hun niet geringere vreemdheid ontlene zij niet meer aan het dooreenwervelen van indruk en beeld, maar juist aan de totale concentratie op één gegeven : de miraculeuse Madonna, die het “wonder” is voor de stoet en toeschouwers en ook in heel eigen, volstrekt niet religieuze zin, voor den dichter. Pas bij een aandachtige lezing overwinnen wij enigszins het gevoel, dat wij overstelpt worden door een virtuozen vloed van pronkende maar te losse beelden, plots opschietende evocaties en kletterende klanken; dan komen wij ertoe datgene, wat eerst chaotisch scheen, te ontwarren en een ondanks (schijnbare) ontsparingen toch vaste geleidelijkheid te ontdekken, inzonderheid zien hoe klanken beelden kunnen wekken en omgekeerd. Is dit niet het geheim van de verswording ? Pas dan komt men ertoe een bedoeling te bespeuren achter de klank, het woord, de ritmenval, de syntaktische breuk of sprong in dit gedicht... om zich toch weer dadelijk te betrappen op de neiging om ook dáárin ingeving, teken van een onfeilbaar artistiek instinct, te herkennen. En toch heeft men bij dit aandachtig onderzoek allerminst het gevoel te hebben verloren, ook al wordt het dan nog lang niet mogelijk zich klaar te bezinnen op den ontvangen indruk en hem dus te formuleren.” (16)

De overdonderende indruk, welke die processie en meer bepaald de groepen op Rilke moet hebben gemaakt, vinden wij terug in de fictieve

brief (2.2.1907) van de verlamde Ewald uit Schmargendorf, aan wie hij voorwendt in de herfst 1906 zijn bevindingen te hebben medege-deeld. “En het wonder bij de processie in Gent : hoe de knapen plotseling voelen, dat zij de wierookvaten niet meer zwaaien, maar nog alleen weerhouden als de jonge valken, die opvliegen willen, aan het koord; en hoe de kinderen, die de Spaanse Madonna dragen, opeens zachte, heel zachte stappen op hun schouders voelen, op hen gaand als op water : — ach, hoe waar is dat allemaal, hoe waar ! En U hebt haar zien gaan. Ik weet niet wat gaan is, beste mijnheer Rilke, ik stel het mij onbeschrijfelijk mooi voor; daarvoor weet ik, wat het betekent op de schouders te zijn genomen. Er zijn uren die mij voorzichtig opnemen en ronddragen en wanneer dat gebeurt, ontbreekt er mij niets en ik kan mij niets wonderbaarlijkers voorstellen. En nu vertelt U mij, dat de Madonna zo rondgedragen wordt en plotseling zelf gaat. Ik geloof, dat ik ook in zulke momenten ga : daarom zijn zij ook merkwaardig mooi.” (17)

Zijn vrouw Clara moet hem trouwens om toelichting hebben gevraagd — weer ontbreekt ons hier h  r brief ! —, want hij antwoordt haar (25. 7.1907) : “... En nu wat uitleg voor je : ... Het “Chryselephantine” uit de “Marienprozession” betekent : van goud (chrysos, Grieks) en elpenbeen (elephas); het wordt van de beeldhouwwerken van Phidias gezegd, van wie de schrijvers vertellen, dat zij uit die stoffen waren gemaakt. Hier moet die uitdrukking ertoe helpen het wit en het goud van de processie snel, met   n slag, te suggereren...” (18).

Een jaar na zijn bezoek aan Gent (16.8.1907) schrijft hij aan zijn vrouw : “... Gisteren was het Maria-Hemelvaart; ik denk aan Gent... ik was ’s namiddags een ogenblik in Notre-Dame, waar er ook, net als in Gent, een bisschop (...) van kleren en koorhemden verwisselde, alsof hij het gepaste niet kon vinden waarmede hij Maria plezier zou doen bij haar hemelvaart. Ook hier merkte men, spijt de opengelaten kloosters en de vele, niet meer toegankelijke kerken, de feestdag; de klokken luidden reeds de avond te voren met een kracht die zij hier vaak hebben; en de regen van de volgende morgen maakte alles nog feestelijker... Ik voeg bij deze brief... : een klein opstel over Veurne (19) om door te lezen...” (20).

Het mag opvallend genoemd worden dat Rilke, waar hij over ons land schrijft, altijd de klokken en de beiaarden doet luiden, dichtertlijk luiden. Eén voorbeeld. Op 24 december 1919 schrijft hij aan de hem bevriende Nanny Wunderly-Volkart : “... Sinds België heb ik zulke carillons niet gehoord; daar was het meer verwijderd, meer verleden, als zuivere rozenkranskralen die je door het gehoor gaan in plaats van door je vingers; hier is het zoeter, heidenser of kinderlijker (ik weet het

niet), hier zijn het bessen die bellen wanneer zij rijp zijn..." (21). Drie jaar later denkt hij nóg aan Gent, wanneer hij zijn vrouw herinnert, dat het gisteren "Maria-Hemelvaart (was), hetzelfde feest waar-aan zij (de kleine Ruth) voor drie jaar in Gent plezier had, toen al de kinderen, wit en zingend onder de vaandels liepen met bloemen" (22). Een laatste keer – als een kreet – schrijft hij Clara Rilke uit het "Château de Muzot sur Sierre/Valais", op 15 augustus 1924, "op de dag van Maria-Hemelvaart (die wij eens in Gent beleefd hebben!) (23). Rilke en Vlaanderen : veel is het niet geworden. Vlaanderen heeft hem niet de kracht gegeven tot veel scheppend werk, zoals Rusland, Frankrijk of Zwitserland – er is alleen wat correspondentie, één prozastuk en een tiental gedichten. Maar het vertoont daarom niet minder dan zijn ander werk uit die tijd de stempel van zijn hele persoonlijkheid, die pas veel later – ik geef het grif toe – tot volle ontplooiing komen zou. Dit werk is Rilkieans, niet meer maar ook niet minder. Zijn bezoek aan Gent is onopgemerkt gebleven en inspireerde hem maar tot één gedicht, maar wát een gedicht ! Misschien was het wel goed dit jaar hieraan te herinneren.

LEO SIMOENS

NOTEN

- (1) De Nederlandse vertaling van de citaten uit de teksten en brieven van Rilke is van mij, behoudens het ene geval waar het anders wordt aangegeven.
- (2) Zie : Simoens, Leo, *R. M. Rilke en Pol de Mont*. In : *Band*, Leopoldstad, XIII, 1954, 12, dec., p. 35-52.
- (3) Hier zij verwezen naar Rilkes beruchte brief van 12 mei 1906 aan Rodin. Zie o.a. : R. M. Rilke, *Lettres à Rodin*. Avec une préface de George Grapp, conservateur du Musée Rodin. Parijs, 1931, p. 70 en R. M. Rilke, *Rodin. Ein Beitrag. Die Briefe an Rodin*. Mit einem Nachwort von Oswalt Nostitz. Frankfurt/M., 1955¹, 1956², p. 74-78.
- (4) Een blijvende vervreemding van de beeldhouwer als *mens* zal pas later en langzamer ontstaan.
- (5) Dat belet hem niet aan zijn *Malte* voort te schrijven, de *Cornet* te veranderen en uit te breiden, een nieuwe uitgave van de *Bilder* klaar te maken, zijn sinds 1901 ontstane verzen te rangschikken, de ms. naar zijn uitgever Axel Juncker te zenden en nog werk te schrijven : *Jugendbildnis meines Vaters* en andere gedichten uit de *Neue Gedichte*, zodat hij op 13 december 1906 aan Lou Andreas-Salomé mocht schrijven, "dat ik tot 1 augustus in Parijs was en daar ook heel goed gewerkt heb, konstant zoals nauwelijks te voor, dag na dag, maandenlang." (R. M. Rilke-Lou Andreas-Salomé, *Briefwechsel*. Hrsg. von Ernst Pfeiffer. Frankfurt/M., 1975, p. 220).
- (6) Zie o.a. zijn brief van 6.7.1906 aan Clara Rilke. In : R. M. Rilke, *Briefe 1906-*

1907. Leipzig, p. 44.
- (7) Zie o.a. zijn brief van 20.7.1906 aan idem. In : *o.c.*, p. 52-54. In verband hiermede lijkt het mij jammer, dat de brieven van zijn vrouw Clara Westhoff nog steeds niet uitgegeven werden en wij dus haar eventuele op- en aanmerkingen moeten missen.
- (8) Uyttersport, Prof. Dr. H., *R. M. Rilke en Vlaanderen*. In : *PRAAGS cachet. Opstellen over R. M. Rilke en Kafka*. Antwerpen, 1963, p. 43.
- (9) R. M. Rilke, *Briefe 1899-1902*. Leipzig, p. 244.
- (10) Hij zou er 's avonds laat zijn aangekomen, maar zich pas 's anderendaags, 29 juli, de zondag van de Boetprocessie (die hij trouwens bijwoonde en beschreef), "officieel" in het (nog bewaarde) "gastenboek" hebben ingeschreven als : *Rainer Maria Rilke/Homme de lettres/Paris*.
- (11) Diksmuide heeft hij niet gekend, daar hij o.a. op 11 augustus 1907 uit Parijs aan Karl von der Heydt schrijft : "... Voor de uitstap zelf zou ik aanraden ook het oude Diksmuide aan te doen (*dat ik niet ken*; curs. van mij), waarvan Verhaeren mij echter gesproken heeft...".
- (12) R. M. Rilke, *Briefe 1906-1907*. Leipzig, p. 63-64.
- (13) In Parijs, op 20 juli 1907, dus bijna een jaar later, ontstaan.
- (14) In : *o.c.*, p. 66.
- (15) In : Belder, J. L. de, *Bij de uitverkorenen*. Colibrant-Uitgaven, z.j. (1977), p. 129-130. Met de toelating van de auteur, waarvoor mijn openlijke dank. Zie ook : Belder, J. L. de, *Maria-Processie, Gent*. In : *Oostenrijkse poëzie in de twintigste eeuw*. Bloemlezing ingel. en samengest. door P. Vanderschaeghen. Gottmer-Brugge, 1976, p. 38-39. En : Decorte, Bert, *Met R. M. Rilke kijkend naar de O. L. Vrouwprocessie te Gent*. In : *Per vers door Vlaanderen*. Tielt-Utrecht, z.j., p. 115-122.
- (16) In : *o.c.*, p. 67-68.
- (17) R. M. Rilke, *Sämtliche Werke IV*. Frankfurt/M., p. 939-940.
- (18) R. M. Rilke, *Gesammelte Briefe II*. Leipzig, p. 350.
- (19) Bedoeld wordt het opstel *Furnes*, dat in het *Berliner Tageblatt* van 1.8.1907 verscheen, later in *Die Horen*, II, 1926, p. 120-125 en in *Corona*, 2. Folge, dl. 1, nr. 3, herfst 1943, p. 167-175. Nu in : *Sämtliche Werke VI, Kleine Schriften*. Frankfurt/M., p. 1005-1016, cfr. ook p. 1461-1463.
- (20) R. M. Rilke, *Gesammelte Briefe II*. Leipzig, p. 358-359.
- (21) R. M. Rilke, *Briefe an Nanny Wunderly-Volkart I*. Frankfurt/M., p. 304-307.
- (22) Uit een onuitgegeven brief aan Clara Rilke; berust op het *Rilke-Archiv* in Gernsbach.
- (23) R. M. Rilke, *Briefe aus Muzot*. Leipzig, brief nr. 92.

DE SINT-MICHIELSGILDE

In bijdragen van de vorige jaargangen van G.T. werd een woordje verteld over de Sint-Antone-gilde (gilde der kolveneirs en busschieters), de Sint-Sebastiaansgilde (gilde van de boogschutters) en de Sint-Jorisgilde (gilde van de kruisboogschutters)

De Sint-Michielsgilde was de jongste gilde en ontstond in het begin van de 17° eeuw. In 1612 wensten enkele edelen en notabelen van Gent een schermgilde op te richten. Dit liep niet van een leien dakje. Eerst wendden ze zich tot de Schepenen van de Keure, die hun verwezen naar de groot baljuw. Deze verzocht hun een verzoekschrift te zenden aan Albrecht en Isabella. Dezen echter onderworpen de vraag aan de Raad van Vlaanderen, die het oordeel vroeg van de procureur-generaal. Na heel wat moeilijkheden schonken Albrecht en Isabella hun toestemming een gilde op te richten. De ordonnantie werd verleend te Brussel op 26 maart 1613. De oprichting kostte honderd vijftig pond grooten voor geschenken en betalen van gratificaties aan personen voor bewezen diensten. De nieuwe gilde kreeg een lokaal in de Lakenhal, de schermschool. Op initiatief van de Sint-Michielsgilde konden vanaf 1617 drie maal per jaar de vier gilden hun gemeenschappelijke vraagstukken bespreken.

De Lakenhalle werd gebouwd in 1425; hier kwamen de kooplieden van laken samen. In de Lakenhalle zetelden ook de rechtbank der Vinders of Halleheren belast met de geschillen in verband met de lakenhandel op te lossen. In de 16° eeuw taande de lakenhandel. De Lakenhalle viel in onbruik. De Sint-Michielsgilde mocht de Lakenhalle gebruiken, maar werd verplicht belangrijke herstellingen op eigen kosten uit te voeren. Naast een uitgave van 1200 gulden moest de gilde nog een lijfrente nemen van 64 pond om de onkosten te dekken. Op voorstel van de Schepenen verscheen een koninklijk decreet op 3 april 1703 waarbij de vier gilden werden opgeheven. Bij dit besluit werd het Sint-Jorishof bestemd als lakenhalle, het Sint-Antoniushof als hospitaal en de lokalen van de Sint-Sebastiaansgilde en de Sint-Michielsgilde als kazerne. Door de Schepenen van Gent werden de volgende redenen om de afschaffing te bekomen voorgebracht :

“Ende dat nochtans de voorseyde Ghildehoven andersins inutil syn, jae ter contrarie maer en strecken tot groote beswaerighen vande borghers, soo ter respecte dat iedereen van de Ghildebroeders, bestaende den meerderen deel in ghemeene ingesetenen, alle seven jaeren schuldig is te dooghen tot acht, neghen, thien ponden grooten, soo wanneer sy moeten dienen als provi-seerders, alsoock door dien aldaer, in andere meichvuldighe particuliere occasien ende byeencomsten, van sommige groote-lyckx wordt ghedroncken ende ghespeelt, ende daerdoor ydel hoofden ende ydel burssen ghemaect, causerende ordinairlyck groote crackeelen, twisten ende andere diergelycke inconvenieten, midtsgaeders dat menighen werckman, in plaetse van ghe-

heel den dach syn werck te continueren, t'halven den naermid-
dagh uuytscheedt ende inde selve Hoven gaet verteeren t'gone
hy den selven dach ghewonnen heeft tot subsistentie van syne
familie.”

De bedoeling van de schepenen was natuurlijk de beschikking te be-
komen over de gebouwen van de gilden.

Drie jaar later en wel op 7 september 1706 werd bij een nieuw decreet
de Sint-Michielsgilde opnieuw opgericht en kwam in het bezit van zijn
oud lokaal. De drie andere gilden kwamen wat later opnieuw tot leven :
de Sint-Jorisgilde in 1727, de Sint-Sebastiaansgilde in 1731 en de Sint-
Antoniusgilde pas in 1752.

In 1709 moest de Sint-Michielsgilde nog eens verhuizen, daar de
schermerschool gebruikt werd als kazerne. De schermers oefenden zich
dan in de benedenzaal van het Weldadigheidsbureau. Deze zaal is thans
overgebracht naar het Bijloke-museum en praat thans nog in zijn oude
luister : de schilderijen zijn van Gilles Leplat en van Van Cleef, de
prachtige houten schoorsteen versierd met de beelden van de “Kul-
ders” is het meesterwerk van Norbert Sauvage. Alleen deze zaal reeds
is een bezoek aan het Bijloke-museum waard.

Art. IV van het reglement bepaalt, dat enkel lid mogen worden van de
Sint-Michielsgilde de inwoners van Gent van 21 tot 60 jaar oud, van
wettige geboorte en behorende tot de katholieke godsdienst. De opne-
ming in de gilde werd uitgesproken door het bestuur, de Eedt. Bij hun
opneming moesten de leden een eed afleggen, waarbij ze verklaarden
trouw te zijn aan het stadsmagistraat en aan de graaf van Vlaanderen,
de katholieke godsdienst trouw te dienen en hun medeleden te helpen.
Ziehier de formule van de eed :

“... Eedt aen ons als Graven van Vlaenderen ende de Weth der
stede van Ghendt getrauw te zyn ende die Roomsche kercke en-
de Religie vooren te staen, ende hunlieden Gulde-Broeders be-
hulpigh te zyn ende voorts al te doen dat eenen treffelycke Gul-
de-Broeder van Ste Michiel schuldigh is te doen.”

Elk lid moest regelmatig aan de wapenoefeningen deel nemen. Art. IX
bepaalde : “Welcke voornoemde Gilde-broeders ook gehouden zullen
zijn te leeren spelen met zulcke wapenen als daer toe sy meest genegen
zullen wesen”.

Het bestuur van de gilde – de Eedt – bestond uit de koning, de Heu-
verdeken, de deken en twaalf provisors. De provisors kozen onder hen
een deken. De waardigheid van koning werd verleend aan het lid, dat
de eerste prijs behaalde in de wedstrijd genaamd “Spelen naer het ko-
ningschap”. De Heuvendeken werd gekozen door de provisors. Dit

ambt moest toegekend worden aan een schepen volgens art. XV :
“uyt eene van beide bancken van schepenen”.

De bijdrage van de leden was aanvankelijk bepaald op 20 grooten (thans ongeveer 200 fr.), later bedroeg de bijdrage een florijn (thans ongeveer 400 fr.), maar de keurlijcke mannen betaalden tot dertig florijnen (± 12 000 fr.) Er waren ook een aantal boeten : de provisor, die 's zondags de mis in de Sint-Niklaaskerk niet bijwoonde of niet om twee uur aanwezig was in het lokaal vier grooten. In geval van afwezigheid op een vergadering van de Eedt : twaalf grooten. Wie achter staat met het betalen van zijn bijdrage betaalt een boete van een groote per dag. Wie verhuist zonder zijn adreswijziging mede te delen betaalt twintig grooten. Werd bestraft met een boete van twee grooten “soo wie sweerd, vloecht ofte den duyvel noemt, ofte quade onbeleefde woorden spreekt uyt verbitterheden ende gramschap verbeurt de boete van twee grooten”.

Artikel XXVIII van het reglement van 1616 bepaalde, dat elk lid gehouden was een doodsschuld te ondertekenen, d.w.z. een som bepalen, die door zijn erfgenamen moesten betaald worden bij zijn overlijden. De waarde van deze doodsschuld was afhankelijk van de rijkdom van de betrokkene : er waren doodsschulden van enkele schellingen (een schelling = thans ongeveer 125 fr.) tot verscheidene ponden (een pond = thans ongeveer 2 500 fr.) In 1814 ondertekende koning Willem I een doodsschuld van honderd pistolen (thans ongeveer 500 000 fr.), bedrag dat betaald werd na zijn overlijden in 1844.

Het ambt van koning bezorgde heel wat voordelen aan de belanghebbende. De wedstrijd had plaats in september op de feestdag van de H. Michaël. Het reglement bepaalde :

“den Coninck moet staen om te spelen den eerste ende indien hy syne campioens kan onderstaen van elcken speelder twee venüen sonder vrytoetse te hebben, sal Coninck blyven twelcke gheschieden moet sonder grepe, ofte steken, ofte een handt van het sweert te doen, sonder oploop van lyf aen lyf anders is al sulke toetse van nul soowel voor de Coninck als voor synen campioen, ende indien een van hun slach-zweirden ofte ander wapen brake, sal de selve venüe van niet syn ende moeten herspeelt worden.”

De wedstrijden werden in het openbaar gehouden op een verhoog meestal op de Vrijdagmarkt. Van zodra de nieuwe koning gekend was, feliciteerden de koningen, de dekens en de provisors van de drie andere gilden de nieuwe koning. De gilde, die te kort kwam aan deze beleefdheidsplicht, bekwam een boete van honderd florijnen. Deze boete

werd bepaald door een besluit van de schepenbank van 1662. De dag na de wedstrijd voor het koningschap werden de gewone wedstrijden gehouden. De prijzen bestonden uit zilveren voorwerpen; vandaar de benaming "spel voor de silveren pryzen". Gedurende de ganse wedstrijd speelde de beiaard en luidde de grote klok.

Hier een beschrijving van een wedstrijd gehouden op 29 september 1754. 's Namiddags om twee uur stellen zich de leden van de drie gilden, allen in feestkledij met hun wapens en eretekens, voor het lokaal van de Sint-Michielsgilde op. De vaandeldragers te paard voorafgegaan door trommelaars en trompetten bevinden zich aan het hoofd van elke gilde. Een afvaardiging van de schepenen komt de stoet vervoegen. De stoet stelt zich in beweging voorafgegaan door de trommelaars en de trompetters in groot ornaat en te paard. Dan volgen de drie gilden, de schepenen en de Sint-Michielsgilde. De hellebaardiers sluiten de optocht. Aangekomen op de Vrijdagmarkt stellen de drie gilden zich op rond het verhoog. Op het verhoog nemen plaats de Eedt van de vier gilden, de schepenen en de genodigden, zoals de groot-baljuw, de militaire gouverneur, de abt van de Sint-Pietersabdij. Natuurlijk is de Vrijdagmarkt zwart van de kijklustigen. Dan begint het wapenspel tot een zekere Petrus Baes als koning wordt uitgeroepen. De abt van Baudelo overhandigt aan de nieuwe koning de gouden kraag van de gilde. De overwinnaar vergezeld door al de aanwezigen doortrekt de voornaamste straten van de stad. Er wordt halt gehouden aan de lokalen van de drie gilden, alwaar de erewijn wordt aangeboden. Eindelijk komt de stoet aan het lokaal van de Sint-Michielsgilde, waar een banket plaats heeft. 's Anderendaags wordt er gespeeld voor de drie "silveren pryzen". Na de wedstrijd rijden de nieuwe koning, de overdeken, de deken en de provisors naar het lokaal van de Sint-Sebastiaansgilde, waar een voorstelling plaats heeft. Na de voorstelling wordt de nieuwe koning naar zijn woning geleid voorafgegaan door de trommelaars en de trompetters van de stad en vergezeld van al de leden van de Sint-Michielsgilde en de Eedt van de drie andere gilden. Petrus Baes, een welstellende burger, biedt aan al de leden van de Sint-Michielsgilde, aan de Eedt van de andere gilden en aan de hoogwaardigheidspersonen, die de feestelijkheden hebben bijgewoond, een maal aan. Daarna volgde een bal, dat tot zeven uur 's morgens duurde. Dezelfde morgen wonen al de gildebroeders een Te Deum bij in de Sint-Niklaaskerk ter ere van de nieuwe koning van de gilde.

Wanneer gepoogd werd de toelating te bekomen om de Sint-Michielsgilde op te richten, werd tevens gevraagd, dat honderd leden zouden ontslagen worden van de dienst in de burgerwacht, maar een bijzonder korps zouden vormen, dat samen met achttien andere kompagnies zou-

den instaan voor de orde en de rust in de stad. Deze gunst werd toegestaan en de statuten van 1613 bepalen : "Alvooren dat onder de supposten van den selven Gulde hondert kuerlijcke Mannen vry sullèn wesen van de Borgherlijcke wacht".

Het keurkorps van de honderd kuerlijcke mannen was een deel van de burgerwacht. Een artikel bepaalt, dat ze bij de eerste opvordering zich ten dienste moeten stellen van de schepenen "tot al sulcken dienste als men hen sal willen employeren 't sy in 't waecken op stadthuys oft andersints". De achttien kompagnies en de honderd kuerlijcke mannen leverden elke dag en om beurt de nodige manschappen om de poorten, de vestingen en de andere posten en wachthuizen te bewaken. Wanneer de gildebroeders van de Sint-Michielsgilde hun wachtweek hadden, moesten ze elke dag tien man leveren voor het stadhuis over dag en twintig over nacht. De wachtposten, die niet voldeden aan hun oproep, kregen een boete van vijf schellingen (thans ongeveer 100 fr.) De uitspraak werd gedaan door de Eedt en het bedrag kwam in de kas van de gilde. Ziehier een uitspraak van 2 september 1708 tegen twee gildebroeders, die verwaarloosd hadden de wacht op te trekken aan het stadhuis.

"Den Coninck, heere heuverdeken, proviseerders ende auderlijngghen hebben ten proffyte van Sr Gille de Meyere 4en Thienman van dezen gulde en van sijne ingherolleerde guldebroeders ghecondemneert soo sij condemneren bij desen Srs frans Gaille ende Jacques d'Hondt uijt crachte van het 19e arle van ordonnan van selven gulde elck in eene boete van vyf schellyngghen grooten ter causen sij lieden niet en sijn ghecompareert ten stadhuyse tot het doen van hunne wacht by laste van myne Edele heeren schepenen van keure."

De kompagnie van de honderd kuerlijcke mannen, alsook de achttien andere kompagnies waren ingedeeld in peletons van tien man met aan hun hoofd een "thiendeman". Bij wapenschouw verenigden zich de manschappen voor de woning van de tiendeman om zich dan naar de verzamelplaats te begeven. De honderd mannen hadden geen uniform; wel moesten ze uitgerust zijn met een "corcheledt, gorgerijn ende helmet". Als wapens hadden ze "een pijcke, pertisane ofte hallebarde". In 1664 hadden ze een musket. De mannen gewapend met een musket moesten thuis hebben een pond buskruit, tien ballen en een half pond lonten. Het gebeurde dat de mannen van wacht in hun gewone kledij verschenen. Een reglement van 1682 bracht orde op zaken : "interdiccerende een jeghelyck ten parade te comen met synen mantel, schootvel ofte diergelycke op de boete van vijf schellingen".

De afschaffing van de burgerwacht in 1752 had ook het verdwijnen

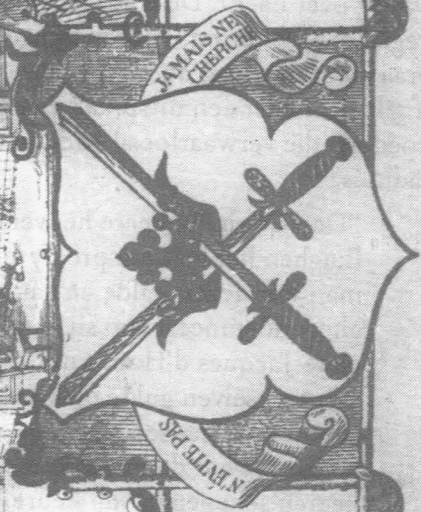

GAND

1891

Le Concierge R. Vlaeminh.

Lith. N. Deins, Gand.

CONFRÉRIE
ROYALE
&
Chevalière
S. MICHEL

van de kompagnie der honderd kuerlijcke mannen voor gevolg. Al de komagnies van de burgerwacht werden vervangen door een kompagnie soldaten betaald door de stad en genaamd "stadts waeckende mannen". Enkel de kuerlijcke mannen mochten mededingen tot het koningschap. In een besluit van 14 september 1717 lezen we :

"Ten voornoemde dagh, is bij den Eedt vaste gestelt en geresolveert dat men niemant en sal admitteren tot het spelen om den toecomenden Coninck als die van de hondert keurlicke mannen en de gonne gedient hebbende in den Eedt van boven midts men verstaet te mainteneren dat de onvrye guldebroeders daertoe geen recht en hebben."

De onvrije guldebroeders in de tekst zijn dus een soort ereleden, de keurlijcke mannen waren de ware leden. Zij alleen namen deel aan de vergaderingen.

We hebben gezien, dat in de feestelijke ommegang de erewijn werd aangeboden aan de lokalen van de andere gilden. Maar ook de gewone burgers boden de erewijn aan bij het voorbijtrekken van de ommegang voorbij hun woning. Na al die glazen wijn had de optocht zeker een vrolijk uitzicht. In het resolutieboek van 1766 lezen we :

"Onder welcke marche menigvuldig mael ghepresenteert is den wyn van eere en ghecomen synde aen het hof van Ste Sebastiaen hebben de heeren Confreers van het selve Gulde, met alle benckenlycke genegentheyt ghepresenteert den wyn van eere aan geheel het Gulde, wanneer wy wederom syn vertrocken langs de hoofdwacht en de Corte meire naer het huys van onsen Coninck, alwaer oock wiert ghepresenteert den wyn van eere en syn voortsgegaen naer het hof van Ste Jooris alwaer insgelyck den wyn van eere wiert ghepresenteert, etc..."

In het begin van het Frans bewind werden de vier hoofdgilden opgeheven. Onder het Keizerrijk werd de Sint-Michielsgilde opnieuw opgericht, maar er kwam herleving onder het Verenigd Koninkrijk. Ziehier naar de "Journal administratif, politique, judiciaire, commercial et littéraire de la Flandre orientale" van 5 oktober 1816 een beschrijving van een schermfeest :

"Beaux jours de la chevalerie, êtes-vous revenus ? Quels sont ces braves qui se donnent l'accolade, combattent et, vainqueurs ou vaincus, se la donnent encore plus affectueusement ? Ce sont des Belges, enfants de Mars, qui préludent à la gloire, les armes à la main; ils ne veulent que se familiariser avec elles. Leur loyauté dans les jeux égale au danger leur courage. Ils ne con-

naissent point d'ennemis; mais ils apprennent à n'en pas redouter.
Leur devise est : LA PATRIE ET L'HONNEUR, et sur leur fer
on lit : N'ÉVITE PAS, JAMAIS NE CHERCHE."

“Une grande messe, un brillant assaut et un benquet où règne la plus

franche amitié les conduisent jusqu'au lundi matin, qu'ils partirent pour de nouveaux plaisirs et de nouveaux succès”.

Interessant is wel de tekst van een diploma afgeleverd in 1818.

“Nous Chef-Doyen, Doyen, Commandant, Provisours et Membres du serment de la Confrérie Souveraine, Royale et Chevalière, erigée en cette ville de Gand, l'an mille quarante-deux, pour le noble exercice des armes et sous le patronage de l'archange Saint-Michel, savoir faisons que sur la présentation nous faite par nos chers et bien aimés confrères..., nous avons reçu comme membre effectif et installé cejourd'hui en qualité de l'un des cent francs Michellistes de notre Confrérie Monsieur... Lequel ayant déclaré se conformer aux constitutions, statuts et règlements de notre Confrérie et ayant rempli les formalités d'usage, s'est soumis de payer les contributions, rétributions, rédemptions et dettes mortuaires à échéoir entre les mains du Trésorier de la Confrérie, le recipiendiaire jouira en conséquence de tous les droits prérogatives et privilèges attribués à sa qualité de confrère de Saint-Michel et accordés à ladite confrérie par octroi du 26 Mars de l'an 1613 par LL. AA. SS. II. et RR. Albert et Isabelle Infants d'Espagne, par la grâce de Dieu Archiducs d'Autriche, Ducs de Bourgogne, de Lorraine, de Brabant, etc. etc., de glorieuse mémoire. Pour autant qu'il n'ait point été dérogé par les loix subséquentes.

“En foi de quoi nous lui avons délivré le présent diplôme revêtu du sceau de nos armes, pour servir et valoir là où de droit et besoin sera.”

Een van de grootste feesten tijdens het Verenigd Koninkrijk was wel het feest gehouden in augustus 1820 ter gelegenheid van de tentoonstelling van nijverheidsproducten. De vier hoofdgilden richtten wedstrijden in, waaraan gilden van binnen- en buitenland deelnamen. Meer dan twintig maatschappijen boogschutters namen er aan deel. De leden van de Sint-Jorisgilde van Brugge lieten zich opmerken door hun prachtig rood uniform. Ze kwamen te Gent aan per schip en stapten af aan de Recollettenbrug. Aan het boogschieten ingericht door de Sint-Sebastiaansgilde namen meer dan vijfhonderd schutters deel. De gebeurtenissen van 1830 betekenden een stilstand in de activiteiten van de Sint-Michielsgilde. Pas in 1834 hernamen de vergaderingen. Op 24 september 1834 werd een openbare grote wedstrijd ingericht op de Kouter. Een andere wedstrijd had plaats op 2 oktober 1837 ter gelegenheid van de inhuldiging van de spoorweglijn Gent-Mechelen. Tot op het einde van de 18de eeuw hadden de feesten, de optochten

en de plechtigheden, waaraan de Sint-Michielsgilde deel nam, geen politiek aspect. In 1787 zien we de vier hoofdgilden deel nemen aan een politieke manifestatie op 10 juni ter ere van de afgevaardigden van de Staten van Vlaanderen, die terug kwamen van Brussel met de bevestiging van de oude rechten en privilegies.

Op 24 december 1789 Henri Vander Noot houdt zijn plechtige intrede te Gent. Een fakkelstoet, waaraan de vier gilden deel namen, wachtte Vander Noot op aan de Keizerpoort en leidde hem naar het stadhuis, waar hij werd ontvangen door het stadsmagistraat.

Op 4 januari 1790 werden de Staten van Vlaanderen uitgeroepen en op 25 februari 1790 deed generaal Vander Meersch zijn intrede te Gent.

Op 9 september 1790 leggen de vier gilden de eed van trouw af aan de Staten van Vlaanderen. De plechtigheid had plaats op de Vrijdagmarkt.

Op 20 september ontvangen de Staten de eed van trouw van 15 000 patriotten van Gent en uit de provincie. De leden van de vier gilden droegen een uniform : een blauwe mantel met koperen knopen, witte broek, zwarte hoed met witte galons. Ze waren voortdurend te wapen om voor de openbare rust te zorgen of om deel te nemen aan patriotische plechtigheden. Dit eindigde met de terugkeer van de Oostenrijkers.

Na de opheffing van de gilde in 1796 verscheen de Sint-Michielsgilde voor de eerste maal opnieuw op 5 prairial jaar XII (25 mei 1804). In stoet begaven de vier gilden zich naar de Kortrijksepoort om de Gentse afvaardiging te ontvangen en te begeleiden, die terug kwam van Parijs, waar ze Napoleon hadden gefeliciteerd bij zijn kroning tot keizer. De Journal du Commerce van 28 mei 1804 geeft het volgende verslag :

“Le cortège, ouvert par des trompettes et des tambours, était composé de détachements de la garde municipale en grand uniforme, d’une musique guerrière, de plusieurs employés de la mairie à cheval, des principaux membres composant les confréries de Saint-Sébastien, Saint-Michel, Saint-Georges et Saint-Antoine et autres, précédés de tambours, des drapeaux qui distinguent chacune de ces confréries et des attributs qui leur sont propres. Venaient ensuite les membres des autorités constituées, placés en voitures et dont le nombre s’élevait à plus de deux cents. Le son des cloches et des salves d’artillerie ont annoncé au peuple l’entrée de cette députation dans nos murs.”

Bij hun optochten, ommegangen en deelname aan processies waren de gildebroeders vergezeld van een aartsengel, een duivel en vlegelmannen, dit waren geen leden van de gilde, maar betaalde personen. De vlegelmannen hadden een vlegel bij, verjaagden de duivel en haalden allerlei

gekke toeren uit. In mei 1807 verscheen een decreet van de prefect Faipoult aan burgemeester J. Della Faille, waarbij de vlegelmannen werden verboden.

“Le Préfet,

A Monsieur le Maire de Gand.

Du 26 mai 1807.

L'année dernière, Monsieur le Maire, j'ai observé que les associations, improprement nommées confréries, avoient amené à la procession du jour de la feste-Dieu, c'est-à-dire à une cérémonie respectable, consacrée par la religion, des personnages vêtus d'une manière grossière et ridicule, j'ai été surpris que des usages aussi ridicules se soient perpétués jusque dans un siècle aussi éclairé que celui où nous sommes. Veuillez donc convoquer les chefs de ces associations et leur dire que mon intention formelle est de supprimer des scènes aussi ridicules.

L'existence de ces associations a un but louable. Les particuliers peuvent donc paroître avec leurs costumes, et leurs bannières peuvent être considérées comme tenant aux ornements du clergé de leurs paroisses. Mais voilà tout; il leur est défendu sous peine de contravention aux règlements de police, de promener soit aux moments des processions soit même dans les rues en tout autre temps des espèces de mascarades qu'il faut réserver uniquement pour l'instant du carnaval.

Vous voudrez donc bien m'accuser réception de cette lettre et m'informer de ce que vous aurez fait pour exécuter ses dispositions.

Agréez, etc.”

Het verbod werd slechts toegepast bij officiële en godsdienstige plechtigheden.

Op 18 juli 1867 ter gelegenheid van een openbare wedstrijd op het Sint-Pietersplein richtte de Sint-Michielsgilde voor de laatste maal een optocht in.

De honderd kuerlijke mannen namen ook deel aan de huldiging van de prins of zijn vertegenwoordiger als graaf van Vlaanderen. Zo in april 1744, waar Karel van Lorreinen ontvangen werd als vertegenwoordiger van keizerin Maria Theresia.

“De hondert mannen op hemlieden hof vergaedert synde syn van daer gesaementlyk tot ande Keyserpoorte gegaen alwaer aen ieder van hun ter hand gesteld is geworden eenen witten flambeew ende haere hoogheden arriverende snaermiddags ontrent dese vyf ure voor het incommen van stadspoorten wiert

an hun door vier van de hondert Mannen gepresenteert den Day tot het anveerden van de complimenten... hunne hoogheden sit- tende in eene seer costelycke carosse werden geacompanieert door de hondert Mannen met hunnen brandende flambeew tot in de voorseyde abdy van Sinte Pieters.”

De laatste maal, dat de Sint-Michielsgilde deel nam aan de inhuldiging van een vorst, was op 5 september 1815, toen Willem I een bezoek bracht aan Gent.

Gedurende gans haar bestaan hebben de feestmalen een belangrijke plaats genomen bij de feestelijkheden van de Sint-Michielsgilde. De in- richting van de feestmalen was toevertrouwd aan een hofmeester. De gildebroeders hielden van overvloedige maaltijden. Dit wordt duidelijk door de rekening van een feestmaal van 1628.

UUTGEVEN

Item van den dienst van twee bottelgiers betaelt	16 sch.
Item over tvoeren van de bancken up tstathuys tot up de schole tot employ in de maelyt	1 sch. 8 gr.
Item an den cock Beydens over synen dienst	2 lib. 16 sch. 8 gr.
Item an de schotelwasterigghe	6 sch. 8 gr.
Item an Jacques Vandenberghe de taefele ghedient hebbende	10 sch.
Item an kerchove over een quaerteel wyn	11 lib. 15 sch.
Item an Baudwyn Vanderplassche ter ghelycker causen.	11 lib. 10 sch.
Item over tlossen ende voeren van de voornoemde twee quarteelen wijnen ande craenkinders	6 sch. 8 gr.
Item over vier tonnen en half biers ten xx sch. gr. de tonne komt	5 lib. 12 sch. 6 gr.
Item over de tonghe, sausietsen de belougne ende laer tsamen	1 lib. 5 sch. 6 gr.
Item over de leverynghe van vleesch an Niclays van melle.	7 lib. 19 sch. 7 gr.
Item an Frans van melle over den coop van een lam	15 sch.
Item an Gheert van melle over twee bursten ende twee rebben	18 sch. 6 gr.
Item an Gheert van melle over den coop van een lam	13 sch. 9 gr.
Item an marten Deproot over twee bursten.	16 sch. 6 gr.
Item over vyf stukken vleesch voor den lesten dach vande maelyt	24 sch. 7 gr.

Item au Pieter stryncx xii coppelen kiekenen ende xx coppelen duyven	2 lib. 16 sch.
Item voor triperyen	9 sch.
Item voor visch	1 lib. 19 sch. 4 gr.
Item over werckensboter	18 sch.
Item an Jan Huybens over speceryen, keers als ander- sints.	2 lib. 1 sch. 4 gr.
Item over groene waere	36 sch. 1 gr.
Item van pastereyen an Jan Verschriek	1 lib. 14 sch.
Item over d'huere van kannen, ghelaesen ende deghonne gebrocken	6 sch. 6 gr.
Item over sepieren	4 sch.
Item over xxv eyeren	1 sch. 4 gr.
Item aan twee jonghens inde voornoemde maelyt zorghe ghedraeghen hebbende	4 sch.

Een pond groot vertegenwoordigt thans ongeveer 2 500 fr., een schelling 125 fr. en een groot 12 fr. De gildebrouder vergezeld van zijn vrouw betaalde drie pond grooten, de anderen betaalden Twee pond tien schelling. Uit de rekeningen blijkt, dat vanaf 1644 de dames niet meer deelnamen aan de feestmalen. Het laatste groot banket had plaats in oktober 1787. In de negentiende eeuw werd de traditie hernomen, maar het waren thans gastronomische maaltijden. Hier het menu van een banket in 1844.

MENU

<i>Premier service.</i>	<i>Deuxième service.</i>
1 ^o Huîtres	1 ^o Dindes aux truffes
2 ^o Potage	2 ^o Canetons en gelée
3 ^o Turbots	3 ^o Lièvres
4 ^o Tête de veau en tortue	4 ^o Galantine aux truffes
5 ^o Petits pâtés à la reine	5 ^o Gibier
6 ^o Filets à la Godard	(perdreaux et bécassines)
7 ^o Mayonnaise de saumon	6 ^o Homards
8 ^o Cotelettes de mouton aux champignons	7 ^o Poulets
	8 ^o Jambon
<i>Dessert</i>	
<i>Crèmes</i>	<i>Pâtisseries</i>
Macédoine aux fruits	Fromage à la glace

M. VAN GENT

ALEXIS CALLANT

Alexis Callant is voor meerdere generaties synoniem van jeugdherinneringen. Het terugdenken aan de regenachtige vakantiedagen en de aangename uren tijdens de winteravonden “in een hoekske met een boekske”. Samen met de vrolijke avonturen van Dikke Trom en Pietje Bel waren Fliet, Zwarte Willem en Tieperie de geliefkoosde lektuur van de jeugd van toen.

Alexis Callant werd geboren te Gent op 28 februari 1858 als zoon van Petrus, Hermanus en van Amelia Blondeel. Zijn ouders waren eenvoudige volksmensen van wie hij een gezonde levensopvatting en een lui-mig humeur meekreeg. Hij had nog twee broers Emiel en Constant Callant. De volkse omgeving waarin hij opgroeide, gaven hem een schat van volkse uitdrukkingen mee. Later zou hij hieruit kunnen putten om zijn letterkundig werk een lokale kleur te bezorgen. In de volksschool ontpopte hij zich als een schrander leerling, waar zijn voorliefde voor het opstel op de voorgrond trad. Na het beëindigen van de Lagere School verwerfde hij de zilveren medaille. Twee jaar later na de Lagere Hoofdschool ontving hij de erepenning. Dit was de aanleiding tot een uitbundige viering in zijn volkse buurtschap.

In de Rijksnormaalschool verwerfde hij in 1876 het diploma van onderwijzer. Aanvankelijk was hij onderwijzer in de Lagere Hoofdschool van de Onderstraat (1).

In 1882 werd hij benoemd tot onderwijzer aan de Oefenschool, waarna hij directeur werd aan de Oefenschool der Rijksnormaalschool te Gent.

Hij trad in het huwelijk op 2 september 1893 met Rosa Leger.

Enkele jaren nadien en meer bepaald in 1896 slaagde hij in het examen van kantonaal-opziener en werd als eerste gerangschikt. Callant was een uitstekend opvoeder en voor menig jong onderwijzer een goede begeleider.

In 1919 bereikte hij de ouderdomsgrens. Hij werd nooit benoemd tot inspecteur en hield zich buiten de politiek. Als troost verklaarde een inspecteur eens : “Mon cher Callant, le gouvernement ne sait pas vous remplacer à l'école d'application”.

Callant was een verdienstelijk schrijver en een gemoedelijk verteller.

Hij kreeg nooit de waardering, waarop hij recht had.

De Koninklijke Akademie van België bekroonde “Zwarte Willem” met de De Keynprijs (1893), wat meteen zijn letterkundige verdienste onderstreepte.

Hij werkte meestal naamloos mee aan het verdienstelijke maandblad “De Jonge Vlaming” van de Antwerpse pedagoog Hendrik Van Tiche-

len.

In het Bulletin van de Maatschappij voor Dierenbescherming verwierf hij een grote bekendheid voor zijn bijdragen, welke hij ondertekende met de schuilnaam : Nonkel Mandus.

Een bundel van deze bijdragen werd als prijsboek door het Gentse stadsbestuur uitgegeven : "Nonkel Mandus vertelt...". Het boek werd nooit in de handel gebracht en bevatte een schat van kleurige taferelen. "Fieke Tofus" werd uitgegeven door het Willemsfonds als geschenboek voor de leden.

"Tieperie" (2) en "De kleine Gebuurte" waren schilderachtige verhalen uit het Gentse volksleven. Hiervoor maakte hij gebruik van kernachtige Gentse uitdrukkingen en gezegden.

Publiceerde eveneens schetsen gewijd aan het bestaan van de Gentse arbeidersbevolking in de tijdschriften "De Vlaamse Gids" en "Groot-Nederland".

Rond het jaar 1937 verscheen een bundel "Van beesten en mensen", waarin Callant zich ontpopte als de vulgarisator bij uitstek. Ondanks alles wist hij verschillende letterkundige onderscheidingen in de wacht te slepen. Werd bekroond in de novellenprijskamp J. Fr. Willems-Antwerpen met "Blinde Marten" (1889). Enkele jaren nadien in 1892 kwam hij nogmaals in de prijzenregen terecht met de novelle "Een gebroken Hart". In 1891 en 1895 werden door de Kon. Belgische Akademie zijn kantates "Promotheus" en "Ahasverus" bekroond. Zijn werk "Bomenatlas" werd eervol vermeld in de De Keynprijskamp Middelbaar Onderwijs (1894).

Leverde op wetenschappelijk gebied verdienstelijk werk met de publicatie van een gewaardeerd handboek "Natuurkunde voor de Lagere Scholen" (1890).

Hij bewerkte in het nederlands "Le Livre de la Tempérance" 3 delen door Ginion & Gersten (1901) en "Le Livre de la Prévoyance" door Lemoine Bellière (1898).

Schreef bijdragen over opvoeding en wetenschappen in "Vereniging", het maandblad voor onderwijzers en de tijdschriften "Lagere School" en "Toekomst".

Hij overleed op 23 maart 1943 als gevolg van een ongeval. Na zijn wekelijks bezoek aan het graf van zijn vrouw viel hij van de tram. Hij keerde naar huis terug na een verblijf in het ziekenhuis. Overleed echter korte tijd nadien in zijn woning aan de Fortlaan.

Tijdens de 5e Litteraire Beurs der Stad Gent 1958 werd o.m. een handschrift van "Fliek" tentoongesteld en werd A. Callant herdacht door volkskundige Rich. Van Kenhove.

Toneelstudio '50 onder regie van A. Poppe bracht de opvoering van

een fragment uit "Fliet".

NASCHRIFT

- (1) Het nog steeds bestaande Laurentinstituut.
- (2) "Tieperie" d.i. Petit-Paris de benaming van een beluik gelegen in de Bagattenstraat. Thans is er een parking aangelegd.

BIBLIOGRAFIE

- A.M.V.C. Antwerpen – bundel C122
- Dagblad Het Volk donderdag 18/1/1973
- Novellen voor de jeugd – Uitgave Willemsfonds nr. 154 – Uitg. Ad. Hoste, Galgenberg, 21-23, Gent.
- Oostvlaamse Zanten 18e jg. nr. 4 – juli-aug. 1943

J. Cl.

DE BLIJDE INTREDE VAN KONING WILLEM I TE GENT OP 5 SEPTEMBER 1815

De intrede van koning Willem I en de koningin der Nederlanden heeft eergisteren alhier om drie uur 's namiddags plaats gehad onder het geluid der triomf – en al de andere klokken, het spelen van de beiaard en het losbranden van het kanon. De gehele bevolking was te been en de ganse stad was schoon versierd met zegebogens, bomen, bloemkransen, oranje-vaandels, enz., bijzonderlijk de straten, langs waar de stoet moest voorbijtrekken. Buiten de Brusselsepoort werden de vorsten verwelkomt en de stadssleutels aangeboden door de burgemeester graaf de Lens aan het hoofd van de autoriteiten. Daarna trok de stoet verder in de volgende orde. De trompetters en timbalen, een detachement van de koninklijke marechaussée te paard, een wacht van pompiers, het stedelijk muziekkorps, de oude corporaties, neringen en ambachten, alle met hun standaard, de buurtedekens, de hoofdgilden van Sint-Antoon, van Rhetorica, van Sint-Joris, van Sint-Sebastiaan en van Sint-Michiel met hun eretekens, het muziek van Sint-Cecilia. Hun majesteit in een koets, vergezeld door de honderd mannen van de Sint-Michielsgilde met brandende flambeeuwen volgens het oud gebruik. Rechts van de koets de luitenant-generaal, gouverneur van de stad, links de eerste bediende van de vorsten, achter de koets volgden de intendent van het departement met de secretaris-generaal, de procureur des konings, de tribunalen van eerste instantie en van koophandel, de burgemeester van Gent, de commandant van de stad en de gemeente-

raad, de koophandelskamer, de vrederechters met hun griffier, de commissie der burgerlijke godshuizen, de leden van het weldadigheidsbureau, de kamer der advocaten, de kamer der notarissen, de ontvanger van het arrondissement, de inspecteur van vaarten en wegen, de verificateur van het kadaster, de directeur en leraars van de academie, de leraars van de geneeskundige school, de regent en de leraars van het koninklijk college, de administrateur van de Berg van Barmhartigheid, de directeur van de brievenpost, de troepen van de bezetting en een wacht pompiers. De koets, waarin de koning en de koningin gezeten waren, werd uitgespannen en voortgetrokken door 24 schippers in het wit gekleed met oranje versiersels. De leden van de nering van de vleeshouders, in schone uniformen, hadden de eer volgens een oud gebruik van een wacht te paard te maken rond de koets en in die hoedanigheid de dienst te doen voor hun paleis en hen alom te vergezellen.

De stoet heeft in de beschreven volgorde zijn weg genomen langs de Violettenstraat, de Brabantdam, de Kouter, Zonnestraat, Veldstraat tot aan het hotel d'Hane-Steenhuysse, hotel dat door de vorsten gekozen werd als paleis en bestemd schijnt te zijn voor de verblijfplaats van keizers en koningen.

Nadat de vorsten in hun paleis waren afgestapt, werd hun de erewijn aangeboden door de burgemeester. Vervolgens hebben de vorsten ontvangen de bisschop en de geestelijkheid, de burgerlijke overheden enz. en allen waren uitnemend voldaan over hun minzame ontvangst.

's Namiddags hadden op de Kouter en aan de Leie openbare spelen plaats; de Sint-Antoongilde heeft zijn oefeningen verricht met de busse, de Sint-Michielsgilde schermde op de Koornmarkt. 's Avonds hebben de vorsten zich naar de schouwburg begeven, waar ze geestdriftig werden onthaald; Bij hun terugkeer reden ze langs de voornaamste straten en hebben er de feestelijke verlichting gezien, die algemeen en uitnemend schoon was.

Gisteren vroeg is de koning te paard uitgereden om op het Sint-Pietersplein de schouwing te doen van de troepen in Gent. Van daar heeft hij de versterkingswerken aan de Kortrijkse poort bezichtigd. Later heeft hij met de koningin de voornaamste kerken van Gent bezocht, alsook de kunstkabinetten, het koninklijk college, de openbare bibliotheek, de plantentuin en de weeshuizen. 's Avonds was de stad andermaal verlicht. In de grote schouwburg werd de vertoning gratis gegeven. Om acht uur 's avonds was er een bal op het stadhuis. Deze morgen om halfnegen onder het losbranden van het geschut zijn de vorsten op een bargie vertrokken naar Brugge en Oostende, van waar ze aanstaande zaterdag op hun terugreis naar Brussel alhier wederom verwacht worden.

M. VAN GENT

(Naar een artikel in de Gazette van Gent)

DE VERLOREN KOST VAN DE SINT-PIETERSABDIJ

De straatnaam *Verloren Kost* (voordien *Verloren Broodstraat*, aldus genoemd naar de Franse vertaling (1812) van de aloude naam *Verloren Cost* in *rue du Pain Perdu*) is voorzeker door iedereen bekend. Integendeel zal men minder op de hoogte zijn van de *Verloren Kost* van de Sint-Pietersabdij.

Met *verloren cost* (= kostprijs) duidde men in de middeleeuwen en ook later een bouwwerk aan waaraan iets ontbrak, iets mank ging. Aldus heette (1345) een huis gelegen aan de Steendam. Aldus heette een van de rabotten van de Lieve, gebouwd nabij de samenvloeiing van de vaart met de Kale (Vinderhoute). Aldus heette het waterwerk waarnaar de zoëven genoemde straatnaam gedoopt werd.

In augustus 1760 besloot de abt van de St.-Pietersabdij, Gudwalus Seiger (en niet Sieger) gezegd de Prachtlievende, tot het herbouwen van de vleugel palende aan de Muinkbrugstraat (thans Kantienberg). Het werk werd toevertrouwd aan architect Louwerin (Laurent) Dewez (1731-1812) die naderhand een stevige bekendheid zou verwerven wegens het groot aantal werken waarvan hij de ontwerper was. Ik noem slechts enkele ervan op : het kasteel van Seneffe (1760) en dat van Mariemont (1769); het abtskwartier van de St.-Maartenskerk te Doornik (1764) de abdijkerk te Vlierbeek (1774); de Collegiale kerk te Harelbeke (1769); de Staatsgevangenis te Vilvoorde (1774); de vuurtoren van Oostende (1773). Van de man bezit het Bijlokemuseum twee portretten waarvan een van de hand van J. P. Sauvage (1699-1780) gedagtekend 1763. In de rechterhand houdt de abt een ontrold plan waarop het ontwerp van de uit te voeren werken. Het tweede portret blijkt naar Sauvage's schilderij gepenseeld te zijn. Reeds op 24 september 1760 was Laurent met zijn tekening klaar. De oude vleugel werd gesloopt en de nieuwe opgetrokken. De gevel uitkomende op de binnenkoer (de noordelijke) kreeg naar de mode van de tijd – Dewez voerde nl. het barokke classicisme in onze gewesten in – een portiek ondersteund door vier korinthische zuilen. Deze zullen in 1819 verwijderd worden om heropgericht te worden vóór de Aula van de Universiteit. Helaas, Dewez had bij het opmaken van zijn ontwerp een fameuze kemel geschoten : hij vergat nl. dat hij het gebouw van een trapzaal en toiletten had moeten voorzien. Wat bleef er hem anders over te doen dan aan de zuidelijke gevel (Kantienberg) een uitspringend aanbouwsel te laten optrekken ? De Gentenaars, nooit verlegen als ze met iemand of iets het zotje kunnen houden, verwijlden niet Laurents kemel *Verloren Kost* te heten. Een ding is zeker : het was die kemel niet die Dewez bij het Oostenrijks Hof in ongenade deed vallen in 1780.